

Special Issue:
Ειδικό Τεύχος

**“RECENT IMMIGRATION FLOWS TO GREECE”
“ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ”**

Marina Petronoti
Μαρίνα Πετρονώτη
&
Anna Triandafyllidou
Άννα Τριανταφυλλίδου

BIBLIOGRAPHY OF SOCIAL SCIENCES ON MODERN GREEK SOCIETY
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Special Issue:
Ειδικό Τεύχος

“RECENT IMMIGRATION FLOWS TO GREECE”
“ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ”

Marina Petronoti
Μαρίνα Πετρονώτη
&
Anna Triandafyllidou
Άννα Τριανταφυλλίδου

National Centre for Social Research
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
National Book Centre
Εθνικό Κέντρο Βιβλίου

Athens
Αθήνα
2003

© Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

ISSN 1108 - 1732

Απαγορεύεται η ανατύπωση, η μετάφραση, η αντιγραφή, μερική ή ολική, η παρουσίαση και η προβολή του παρόντος από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσον χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη και του συγγραφέα.

Υπεύθυνος έκδοσης: ΕΚΚΕ, Διεύθυνση Επιστημονικής Πληροφόρησης και Εκδόσεων

Τυπογραφική Επιμέλεια: Βαγγέλης Ζουρίδης

Οι απόψεις που εκφράζονται στην έκδοση αυτή είναι του συγγραφέα και μόνο και δεν εκφράζουν αναγκαστικά τις απόψεις του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών.

Το θεματικό αυτό τεύχος αποτελεί μέρος της *Βιβλιογραφίας Κοινωνικών Επιστημών για τη Νεότερη Ελλάδα*, την οποία διευθύνουν οι καθηγητές Νικηφόρος Διαμαντούρος και Peter Allen. Από το 1997 ως το 2001, την επιστημονική ευθύνη για την παραγωγή και επιμέλεια των γενικών και θεματικών βιβλιογραφικών τευχών ανέλαβαν οι Ρωξάνη Καυταντζόγλου και Μαρίνα Πετρονώτη σε συνεργασία με την Άννα Αντωνιάδη στο ΕΚΚΕ.

This issue is part of the *Bibliography of Social Sciences on Modern Greek Society*, directed by Professors Nikiforos Diamnadouros and Peter Allen. From 1997 to 2001, the general and special issues of this Bibliography were edited by Roxane Caftanzoglou and Marina Petronoti in collaboration with Anna Andoniadi at EKKKE.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
TABLE OF CONTENTS

Introduction	9
Εισαγωγή	13
TITΛΟΙ ΕΡΓΩΝ	
CITED TITLES OF	19
WORKS	
A. Ξενόγλωσσοι	
In foreign languages	19
B. Ελληνικοί	
In Greek	41

RECENT IMMIGRATION FLOWS TO GREECE

Introduction

Like many regions of Western and Southern Europe, Greece has experienced a significant change during the last three decades and especially since the late 1980s. The collapse of the communist regimes, the deterioration of the international economic situation and religious fundamentalism, led to dramatically increasing flows of foreigners from Eastern and Central Europe and the Third World. Immigrants cross the national borders with or without legal documents and settle either temporarily or on a long-term basis in national territories. The largest part of the arriving populations originates from Albania, Poland, the Philippines, Pakistan, Iraq and Egypt. However, other African, Asian and central European nationalities are also present among the groups currently residing in the country.

Despite the fact that immigration has become a matter of concern for the authorities since almost a decade, it is still impossible to trace the exact numbers, places of origin and social characteristics of immigrants living in Greece. The fact that not all of them are documented, prevents the collection of accurate data; official estimates differ largely from information deriving from non-governmental organisations (Greek Council of Refugees, CARITAS, etc) or the numbers immigrants give. Within the context of the first (1998) regularisation programme enacted by OAED (the Labour Force Development Institute) nearly 400.000 people have applied for a Temporary Residence Permit (White Card) and of those some 180.000 submitted for an application for a Temporary Residence Card (Green Card). At a second regularisation programme enacted in the summer of 2001 in relation to the new Immigration Law 2910/2001, another 280.000 people applied for regularising their status.* Of those many may have been applicants in the first programme as well, who, however, had not managed to keep their legal status or obtain their papers. Eventually, estimates of both scholars and the government, converge revealing a different picture: there is a total of approximately 600.000 immigrants (half of which are deemed to come from Albania) settled in the country today. An overview of such estimates or data published in a variety of sources during the last couple of years suggests that after a sudden increase in the immigrant influx during the early 1990s, incoming flows have been stabilised at just over half a million of immigrants. These numbers not only ascertain that immigration is a most significant public issue in modern Greek society but also provide for the nature and dimensions of the phenomenon that developing policies must take into account.

The material presented here

As part of the Bibliography on Modern Greek Society, this annotated issue aims to provide a useful tool for students and researchers surveying the transformation of Greece into a host country. The material we present contains works on immigration which we have collected, classified and summarised. It may of course be that we have not always done justice to authors' contributions since we only submit very brief outlines of their ideas and conclusions. It must also be stressed that although numerous studies exist about the meanings and implications of migratory movements as well as the life conditions of ethnic groups in Europe, relevant academic research in Greece has not yet adequately developed. Indeed, available publications are fewer than one might expect while well-elaborated investigations are quite recent: most of them date nearly a decade. Besides, in the field of immigration conceptual vagueness and methodological contro-

* At the time when these lines were written the detailed results of the second regularisation programme (2001) were not published.

versities often prevail; the complex nature of this phenomenon is difficult to grasp in a systematic, coherent and detached manner. Undoubtedly, scholarly work in this area is constantly expanding and many books are currently in preparation or in press.

Our endeavour is by no means exhaustive: it proved impossible to trace every single book, paper or article that has been written on the topic. The lack of co-ordination between individuals or institutions focusing on population movements posed serious problems to the collection of the material. As a rule, texts which have not yet been published were included in the bibliography only when we were able to get hold of a copy. Nonetheless, we hope that this issue includes the most essential research reports, contributions to collective volumes, monographs or other research findings, which have been published or circulated in between the 1970s and early 2000.

The works presented here deal with the field of immigration from a historical, sociological, anthropological, economic or political science point of view and refer to immigration flows that have taken place in the country during the last three decades. Legal studies have been omitted except for those concerning the application of recent policies: the large juridical literature on asylum and refugee provisions or related international treaties is beyond the scope of this annotated bibliography. Our aim is to highlight the emergence of new lines of analysis and present the ways in which social scientists interpret immigrants' lives and relationships as ongoing processes and products of the interaction between structural factors and diverse individual choices. To serve this purpose, the reader will find a list of works which focus on general migratory trends in the Mediterranean and raise questions that have also influenced research conducted in Greece. Likewise, our decision to limit the time range of this bibliography to the years extending between 1970-2000 is accounted for by the fact that it covers the first and most significant immigration wave experienced by Greeks during the post-war period. This time span highlights the changes brought about in the content and quality of works concerning arriving populations. For this reason, we include some publications on Pontic Greeks and Vorioepiotes who can only partly be classified in the category "immigrant". As a matter of fact, the provisions made for them manifest that social policies vary according to the ethnic origin of the people concerned. Titles on refugee policy in Greece are included to the extent that they relate to processes of social exclusion and marginalisation of foreigners in Greece as well as to the overall question of developing a comprehensive immigration and refugee policy framework. In short, the discriminative nature of institutional arrangements and dominant ideologies is a recurring theme in the literature on immigration towards Greece.

Part of this literature portrays immigrants as actors constructing their identity in opposition to or in accordance with national values rather than as mere victims of international crises and restrictive laws. Such an approach further ascertains that recent population movements share a set of common features: the undocumented status of newcomers, the diversity of their cultural background, the articulation of the influx towards Greece with geographical mobility in the European Union, the economic motivation of such movements and, last but not least, immigrants' urban segregation and the role(s) they play in Greek society and economy. Given these processes, we have deemed appropriate to compile a specialised bibliography concentrating on a great variety of phenomena (institutional restrictions, dominant representations of cultural heterogeneity, mechanisms of social exclusion, racial and cultural discrimination, integration into the informal labour market, lack of political rights and resources, illegal and criminal activities) the combination of which reveals the necessity to examine immigrants and their cultures with reference to particular historical and social contexts.

Titles are listed in alphabetical order of the author's name. Initially, the bibliographic material was also divided on the basis of thematic categories - for instance, immigration policies, edu-

cation, labour, gender, integration. At a second stage however, we chose not to follow this mode of classification primarily because we wanted to avoid ad hoc categorisations. Indeed, no single book or article focuses only on one rather than another thematic area while even when certain authors approach the same topic, they do so through different theoretical perspectives and with varying methodological tools. If this issue appears, as we hope it will, in electronic form, the main criteria of classification will be keywords which allow for more refined groupings by users since they reflect specific research needs and interests.

It is worth adding that a large number of sociological and economic studies on immigration towards Greece, especially those written in the first half of the nineties, treated this topic as a temporary phenomenon, isolated from wider socio-economic trends both in Europe and at a global level. Very little research was carried out in a comparative perspective, while the topic was not examined in relation to the experience of neighbouring European countries, namely Italy and Spain. Finally, little attention was paid to the influence European integration and intergovernmental co-operation agreements exerted on the design and implementation of Greek policy.

Theoretically-informed research which treats immigration as a social, political and economic issue deeply embedded in the principles of organisation of contemporary Greek society and the conceptualisation of national identity has been conducted mainly during the last couple of years. A number of important questions have been addressed to in this context, including those related to regularisation of undocumented immigrants; the means with which they are integrated in or excluded from crucial spheres of social and economic life; the impact of their presence on nationals' Self-perceptions as well as the xenophobic/racist discourse in the media; the concentration of newcomers in specific areas of urban centres; cultural or religious problems associated with their arrival; educational policies regarding immigrant children and, finally, the links established between (undocumented) immigrant work and the domestic labour market. Nonetheless, thorough investigation of these or other related topics is still very much at the beginning. To a large extent, the overall social framework of immigration in Greece remains unknown as does the experience of immigration from the immigrants' point of view.

Indeed, there is a great variety of fields to be covered by future research. We would in fact like to suggest certain directions that seem to us of utmost significance to those interested in the symbolic meanings as well as the socio-economic, political or cultural transformations enacted by population movements in Greece. First, there is an urgent need for integrating empirical studies on immigration in wider theoretical frameworks concerning globalisation, capitalism, multiculturalism and modernity. Secondly, scholars have to analyse in depth the formation process of stereotypes about immigrants and, more particularly, their criminalisation by the media and formal political discourse or the construction of collective representations concerning hostile behaviour against certain ethnic groups. Moreover, the question of immigrants' integration should address the fact that Greeks define themselves as an ethnically, culturally and religiously homogeneous society. Tolerance, rejection or acceptance of immigrants will then be understood in relation to the rights awarded to Greek citizens of even the cultural minorities already settled in Greek territories. It will be clear that the elaboration of such processes presupposes re-evaluation of concepts of national culture and identity as well as of attitudes towards cultural and ethnic diversity. The investigation of the interaction between immigrants and the indigenous population manifests that social institutions and values exhibit considerable rigidity in such matters and this may not necessarily change in the new century.

Definitions

For the sake of conceptual clarity, we shall briefly introduce a distinction between different categories of foreigners (excluding EU citizens) residing and working in Greece today.

Immigrants: Citizens of non-EU countries who have entered Greece legally or illegally with the aim of settling and getting temporary or stable jobs.

Ethnic Greeks: They partly belong to the category “immigrant” since they are of Greek origin and/or practice the Orthodox Christian doctrine. There is one main recognised group of ethnic Greek immigrants, the Vorioepiotes who are Albanian citizens mainly from Southern Albania (Northern Epirus), but consider themselves (and are recognised by the Greek state) as ethnically and culturally Greek.

Asylum seekers: Citizens of non-EU countries who enter Greece legally or illegally and apply for obtaining the refugee status because they (claim to) fear prosecution in their country of origin for reasons related to their political beliefs, religion, race or creed.

Refugees: Foreigners who obtain the status of political refugee either by the Greek state or by the UNHCR delegation in Greece. According to some scholars, Pontic Greeks should be included in this category because they “return” fearing ethnic prosecution in the countries of former residence after the collapse of communist regimes.

Returnees: Citizens of non-EU countries who are of Greek origin in that they derive from Greece or regions beyond the borders of the Greek state which were formerly influenced by Greek culture. The majority of the individuals who belong to this category feel they have “returned” to their “homeland” and are Pontic Greeks or Rossopontii, i.e. emigrants from the region of Pontos at the Southern coast and the Black Sea to the ex-Soviet Republics. Pontic Greeks acquire Greek citizenship upon arrival in Greece.

Repatriates: Greek emigrants who return to Greece on their own free will after a period of permanent residence abroad. Individuals belonging to this category may be Greek citizens or have acquired the citizenship of the host country. Children of Greek emigrants are also included in this category.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εισαγωγή

Η Ελλάδα, όπως πολλές άλλες περιοχές στη δυτική και νότια Ευρώπη, γνώρισε σημαντικές μεταβολές κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες και ιδιαίτερα μετά τα τέλη του 1980. Η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων, η επιδείνωση της διεθνούς οικονομικής κατάστασης και ο θρησκευτικός ολοκληρωτισμός, επέφεραν δραματική αύξηση στα ρεύματα αλλοδαπών από την ανατολική και την κεντρική Ευρώπη αλλά και τον Τρίτο Κόσμο. Οι μετανάστες διασχίζουν τα εθνικά σύνορα χωρίς να διαθέτουν πάντα νόμιμα πιστοποιητικά και εγκαθίστανται προσωρινά ή σε μακροχρόνια βάση στα εθνικά εδάφη. Το μεγαλύτερο μέρος των προσερχόμενων πληθυσμών προέρχεται από την Αλβανία, την Πολωνία, τις Φιλιππίνες, το Πακιστάν, το Ιράκ και την Αίγυπτο. Ωστόσο και άλλες αφρικανικές, ασιατικές, και κεντρο-ευρωπαϊκές εθνότητες συγκαταλέγονται μεταξύ των ομάδων που κατοικούν σήμερα στη χώρα.

Παρά το γεγονός ότι εδώ και μια δεκαετία η μετανάστευση αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος για τις αρχές, είναι ακόμα αδύνατο να εντοπίσουμε με ακρίβεια τον αριθμό, τον τόπο καταγωγής και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των μεταναστών που ζουν στην Ελλάδα. Το γεγονός ότι δεν έχει ολοκληρωθεί η καταγραφή τους, εμποδίζει τη συλλογή έγκυρων στοιχείων. Επιπλέον, οι πληροφορίες που χορηγούν οι επίσημες πηγές διαφέρουν κατά πολύ από εκείνες που δίνουν οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί (Ελληνικό Συμβούλιο Προσφύγων, CARITAS, κ.λπ.) ή οι ίδιοι οι μετανάστες. Στο πλαίσιο του πρώτου (1998) προγράμματος νομιμοποίησης που θέσπισε ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, σχεδόν 400.000 μετανάστες έκαναν αίτηση για προσωρινή άδεια παραμονής (λευκή κάρτα) και από αυτούς περίπου 180.000 υπέβαλαν αίτηση για προσωρινή άδεια παραμονής (πράσινη κάρτα). Στο πλαίσιο του δεύτερου προγράμματος νομιμοποίησης που ολοκληρώθηκε το καλοκαίρι του 2001 σε σχέση με το νέο νόμο για τη μετανάστευση 2910/2001, 280.000 άτομα υπέβαλαν αίτηση για να νομιμοποιήσουν το καθεστώς παραμονής τους.* Από αυτούς ένα μεγάλο ποσοστό μπορεί να είχαν ήδη νομιμοποιηθεί το 1998 αλλά δεν μπόρεσαν να διατηρήσουν τη νομιμότητά τους ή να παραλάβουν τα σχετικά δικαιολογητικά. Σταδιακά, οι υπολογισμοί των μελετητών και της κυβέρνησης συγκλίνουν αποκαλύπτοντας μια διαφορετική εικόνα: υπάρχει ένας συνολικός αριθμός περίπου 600.000 μεταναστών εγκατεστημένων στην επικράτεια (οι μισοί από τους οποίους θεωρείται ότι ήρθαν από την Αλβανία). Η επισκόπηση των παραπάνω υπολογισμών ή στοιχείων που δημοσιεύτηκαν τα τελευταία δύο χρόνια από διάφορες πηγές, δηλώνει πως μετά από μια απότομη αύξηση της εισροής μεταναστών στις αρχές της δεκαετίας του '90, τα εισερχόμενα ρεύματα έχουν σταθεροποιηθεί σε μισό περίπου εκατομμύριο. Οι αριθμοί αυτοί δεν επιβεβαιώνουν απλώς ότι η μετανάστευση συνιστά μια πολύ σημαντική όψη της δημόσιας ζωής στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, αλλά και ορίζουν τη φύση και τις διαστάσεις του φαινομένου, τις οποίες οι αναπτυσσόμενες πολιτικές πρέπει να λάβουν υπόψη.

* Τις μέρες που συντάχθηκε το τεύχος αυτό δεν είχαν δημοσιευτεί τα τελικά αποτελέσματα της δεύτερης νομιμοποίησης που έγινε το 2001.

Το παρόν υλικό

Το σχολιασμένο αυτό τεύχος, προετοιμάστηκε στο πλαίσιο της Βιβλιογραφίας Κοινωνικών Επιστημών για τη Σύγχρονη Ελλάδα και επιζητεί να αποτελέσει ένα εύχρηστο εργαλείο για φοιτητές ή ερευνητές που μελετούν το μετασχηματισμό της χώρας σε κοινωνία υποδοχής μεταναστών. Περιέχει τίτλους έργων με αντικείμενο τη μετανάστευση, έργα τα οποία έχουμε συλλέξει, ταξινομήσει και συνοψίσει. Είναι πιθανόν ότι σε ορισμένες περιπτώσεις δεν αξιολογήσαμε όπως θα έπρεπε τη συνεισφορά των συγγραφέων, καθώς προσφέρουμε μόνο μια σύντομη περίληψη των ιδεών και των ευρημάτων τους. Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι παρά την ύπαρξη πολυάριθμων μελετών γύρω από τη σημασία και τις επιπτώσεις των μεταναστευτικών ρευμάτων καθώς και τις συνθήκες διαβίωσης των εθνοτικών ομάδων στην Ευρώπη, δεν έχει αναπτυχθεί ανάλογα η επιστημονική έρευνα στην Ελλάδα. Πράγματι, τα δημοσιευμένα έργα είναι λιγότερα από όσα θα περίμενε κανείς, ενώ οι έρευνες σε βάθος αποτελούν πρόσφατο φαινόμενο: οι αφετηρίες τους τοποθετούνται στην τελευταία δεκαετία. Επιπλέον, στη θεματική αυτή περιοχή επικρατεί συχνά εννοιολογική ασάφεια και διαμάχες ως προς τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους. Η σύνθετη φύση των σύγχρονων πληθυσμιακών μετακινήσεων είναι δύσκολο να εντοπιστεί με συστηματικό τρόπο. Αναμφίβολα, οι επιστημονικές εργασίες σε αυτό το πεδίο αυξάνονται συνεχώς και πολλά βιβλία προετοιμάζονται αυτή τη στιγμή ή βρίσκονται ήδη στο τυπογραφείο.

Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των ατόμων και των φορέων που επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους στο φαινόμενο της μετανάστευσης, έθεσε σοβαρά προβλήματα στη συλλογή του βιβλιογραφικού υλικού. Γι' αυτό, η προσπάθειά μας δεν μπορεί σε καμμία περίπτωση να θεωρηθεί εξαντλητική: αποδείχθηκε αδύνατη η πρόσβαση σε όλα τα βιβλία, τις μελέτες ή τα άρθρα που έχουν γραφεί πάνω στο θέμα. Με ελάχιστες εξαιρέσεις, κείμενα τα οποία δεν έχουν ακόμη δημοσιευτεί, συμπεριλαμβάνονται στη βιβλιογραφία εφόσον μπορέσαμε να αποκτήσουμε ένα τους αντίγραφο. Παρά τις δυσκολίες αυτές όμως, ελπίζουμε ότι το τεύχος που θέτουμε στη διάθεση της ακαδημαϊκής κοινότητας περιλαμβάνει τις βασικότερες ερευνητικές εκθέσεις, συμμετοχές σε συλλογικούς τόμους, μονογραφίες ή άλλο ερευνητικό υλικό, το οποίο δημοσιεύτηκε ή κυκλοφόρησε από το 1970 ως τις αρχές του 2000.

Οι τίτλοι των έργων που καταγράφονται εδώ επικεντρώνονται στον τομέα της μετανάστευσης μέσα από μια ιστορική, κοινωνιολογική, ανθρωπολογική, οικονομική σκοπιά ή από εκείνη της πολιτικής επιστήμης και αφορούν τη μεταναστευτική ροή προς τη χώρα τις τρεις τελευταίες δεκαετίες. Οι νομικές μελέτες έχουν εξαιρεθεί. Σημειώνονται επιλεκτικά όσες σχετίζονται με την εφαρμογή πρόσφατων πολιτικών μέτρων: η νομική εργογραφία για τη χορήγηση ασύλου, τις παροχές στους πρόσφυγες ή συναφείς διεθνείς συμβάσεις υπερβαίνει τα όρια αυτής της σχολιασμένης βιβλιογραφίας. Σκοπός μας είναι να σκιαγραφήσουμε την εμφάνιση νέων κατευθυντήριων γραμμών ανάλυσης και να παρουσιάσουμε τους τρόπους με τους οποίους οι κοινωνικοί επιστήμονες ερμηνεύουν τη ζωή και τις σχέσεις των μεταναστών ως διαρκώς μεταβαλλόμενες διαδικασίες και προϊόντα αλληλεπίδρασης ανάμεσα στους δομικούς παράγοντες και μια πληθώρα ατομικών επιλογών. Για το σκοπό αυτό, ο αναγνώστης θα βρει έργα τα οποία μέσα από την εξέταση των γενικότερων μεταναστευτικών τάσεων στη λεκάνη της Μεσογείου, επιδρούν στον προβληματισμό των ερευνών που διεξάγονται στην Ελλάδα. Επιπρόσθετα, η απόφασή μας να περιορίσουμε το χρονικό άνοιγμα αυτής της βιβλιογραφίας στην περίοδο 1970-2000, ανάγεται στο γεγονός ότι καλύπτει το πρώτο και σημαντικότερο μεταναστευτικό κύμα που γνώρισαν οι Έλληνες κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Η περίοδος αυτή ρίχνει φως στις αλλαγές που επήλθαν ως προς το περιεχόμενο και την ποιότητα των συναφών με τους νεοαφιχθέντες πληθυσμούς μελετών. Γι' αυτό το λόγο εξάλλου, γίνεται αναφορά και σε ορισμένα δημοσιεύματα για Πόντιους και Βορειοηπειρώτες, οι οποίοι μόνο εν μέρει μπορούν να ταξινομηθούν στην κατηγορία "μετανάστης". Στην πραγματικότητα, η μέριμνα που έχει ληφθεί για αυτούς από την πλευρά της πολιτείας φανερώνει ότι οι πολιτικές ρυθμίσεις διαφοροποιούνται ανάλογα με την εθνοτική κατα-

γωγή των ατόμων στα οποία απευθύνονται. Τέλος, στο τεύχος αυτό περιλαμβάνονται τίτλοι που αφορούν την πολιτική για τους πρόσφυγες στην Ελλάδα εφόσον σχετίζονται με τις διαδικασίες κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης των αλλοδαπών όπως επίσης, με το γενικότερο ζήτημα της συγκρότησης πολιτικής για τους πρόσφυγες. Εν ολίγοις, οι εγγενείς στο θεσμικό πλαίσιο και τις κυρίαρχες ιδεολογίες διακρίσεις, επανέρχονται διαρκώς στη βιβλιογραφία για τη μετανάστευση προς την Ελλάδα.

Ένα τμήμα αυτής της βιβλιογραφίας απεικονίζει τους μετανάστες ως δρώντα υποκείμενα που κατασκευάζουν δυναμικά την ταυτότητά τους σε αντιδιαστολή ή σε συμφωνία με τις εθνικές αξίες, παρά ως αβοήθητα θύματα διεθνών κρίσεων και περιοριστικών νόμων. Πρόκειται για μια προσέγγιση που επιπλέον, υποστηρίζει ότι οι πληθυσμιακές μετακινήσεις διέπονται από μια σειρά κοινών χαρακτηριστικών: την απουσία επίσημης καταγραφής των νεοαφιχθέντων, την ποικιλομορφία της πολιτισμικής τους καταγωγής, τη σύνδεση της εισροής μεταναστών στην Ελλάδα με τη συνολικότερη γεωγραφική κινητικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα οικονομικά κίνητρα τέτοιων μετακινήσεων. Παράλληλα, υπογραμμίζεται η συγκέντρωση των μεταναστών σε αστικά κέντρα και οι ρόλοι που διαδραματίζουν στην ελληνική κοινωνία και οικονομία. Θεωρώντας δεδομένες τις παραπάνω διαδικασίες, κρίναμε απαραίτητη την κατάρτιση μιας εξειδικευμένης βιβλιογραφίας που επικεντρώνεται σε ποικίλες διαστάσεις της μετανάστευσης (θεσμικοί περιορισμοί, κυρίαρχες αναπαραστάσεις για την πολιτισμική ετερότητα, μηχανισμοί κοινωνικού αποκλεισμού, φυλετικές και πολιτισμικές διακρίσεις, ένταξη στην άτυπη αγορά εργασίας, απουσία πολιτικών δικαιωμάτων και πόρων, παράνομες ή εγκληματικές δραστηριότητες). Ο συνδυασμός των παραμέτρων αυτών αναδεικνύει την ανάγκη διερεύνησης των μεταναστών και των πολιτισμών που εκπροσωπούν με αναφορά σε συγκεκριμένα κάθε φορά ιστορικά και κοινωνικά συμφραζόμενα.

Οι τίτλοι καταγράφονται με αλφαβητική σειρά του ονόματος του συγγραφέα. Αρχικά, το βιβλιογραφικό υλικό είχε ταξινομηθεί σε θεματικές κατηγορίες - για παράδειγμα, μεταναστευτική πολιτική, εκπαίδευση, εργασία, φύλο, ένταξη. Σε ένα δεύτερο στάδιο ωστόσο, αποφασίσαμε να μην ακολουθήσουμε αυτό τον τρόπο ταξινόμησης ώστε να αποφύγουμε τυχόν αυθαιρεσίες. Πράγματι, κανένα βιβλίο ή άρθρο δεν επικεντρώνεται μόνο σε ένα θεματικό πεδίο, ενώ ακόμη και οι συγγραφείς που προσεγγίζουν το ίδιο θέμα, υιοθετούν διαφορετικές θεωρητικές σκοπιές και ποικίλα μεθοδολογικά εργαλεία. Όταν, όπως ελπίζουμε, το τεύχος αυτό κυκλοφορήσει και σε ηλεκτρονική μορφή, κύρια κριτήρια ταξινόμησης θα είναι λέξεις-κλειδιά οι οποίες επιτρέπουν τη δημιουργία περισσότερο εκλεπτυσμένων ομαδοποιήσεων καθώς αντανακλούν συγκεκριμένες ερευνητικές προτεραιότητες και ενδιαφέροντα.

Αξίζει να προστεθεί ότι ένας μεγάλος αριθμός κοινωνιολογικών και οικονομικών μελετών για τη μετανάστευση προς την Ελλάδα, ειδικά όσες ολοκληρώθηκαν στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '90, αντιμετωπίζουν το φαινόμενο αυτό ως κάτι προσωρινό, αποκομμένο από ευρύτερες κοινωνικο-οικονομικές ανακατατάξεις όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Πολύ λίγες έρευνες έχουν εκπονηθεί υπό ένα συγκριτικό πρίσμα και εξετάζουν τη μετανάστευση με αναφορά στην εμπειρία γειτονικών ευρωπαϊκών χωρών, όπως της Ιταλίας και της Ισπανίας. Τέλος, θεωρήσαμε ότι η επίδραση την οποία ασκεί η ευρωπαϊκή ενοποίηση και οι συμφωνίες διακυβερνητικής συνεργασίας στη χάραξη και την εφαρμογή της ελληνικής πολιτικής, δεν χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής.

Έρευνες με θεωρητικό προσανατολισμό, οι οποίες αντιμετωπίζουν τη μετανάστευση ως κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό φαινόμενο βαθιά εδραιωμένο στις αρχές οργάνωσης της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας και τις αντιλήψεις για την εθνική ταυτότητα, διεξάγονται κυρίως τα τελευταία χρόνια. Στο πλαίσιο των ερευνών αυτών έχουν τεθεί σημαντικά ερωτήματα συνυφασμένα με τη νομιμοποίηση των μη εγγεγραμμένων μεταναστών, τα μέσα με τα

οποία εντάσσονται ή αποκλείονται από καίριες σφαίρες της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, τον αντίκτυπο της παρουσίας τους στην εικόνα για τον Εαυτό καθώς και τη γένεση ενός ξενοφοβικού/ρατσιστικού λόγου στα μέσα ενημέρωσης, τη συγκέντρωση “ξένων” σε δεδομένα γεωγραφικά διαμερίσματα μεγάλων πόλεων, τα πολιτισμικά ή θρησκευτικά προβλήματα που προκαλεί η αθρόα έλευσή τους, τις πολιτικές για την εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών, την αλληλεξάρτηση της (παράνομης) μεταναστευτικής εργασίας και της οργάνωσης της εγχώριας αγοράς. Παρ’ όλα αυτά, η διερεύνηση των παραπάνω ή άλλων συναφών ζητημάτων βρίσκεται ακόμη σε εμβρυακό στάδιο. Το συνολικότερο κοινωνικό πλαίσιο της μετανάστευσης στην Ελλάδα παραμένει σε μεγάλο βαθμό άγνωστο, όπως και οι τρόποι με τους οποίους οι ίδιοι οι μετανάστες βιώνουν τη διαδικασία αυτή.

Κατ’ αυτή την έννοια, ανακύπτει μια ευρύτατη κλίμακα πεδίων που πρέπει να καλύψουν οι ερευνητές στο μέλλον. Θα θέλαμε, μάλιστα να προτείνουμε ορισμένους θεματικούς άξονες τους οποίους θεωρούμε ιδιαίτερα χρήσιμους και σημαντικούς για όσους ενδιαφέρονται για τα συμβολικά νοήματα αλλά και για τους κοινωνικο-οικονομικούς, πολιτικούς ή πολιτισμικούς μετασχηματισμούς που συντελούνται ως απόρροια των πληθυσμιακών μετακινήσεων προς την Ελλάδα. Πρώτον, υπάρχει επιτακτική ανάγκη να υπαχθούν οι εμπειρικές μελέτες της μετανάστευσης σε θεωρητικά σχήματα που αφορούν την παγκοσμιοποίηση, τον καπιταλισμό, την πολυπολιτισμικότητα και τη νεωτερικότητα. Δεύτερον, οι επιστήμονες πρέπει να αναλύουν σε βάθος τις διεργασίες διαμόρφωσης στερεοτυπικών αντιλήψεων για τους μετανάστες και ειδικότερα, την “εγκληματοποίησή” τους από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τον επίσημο πολιτικό λόγο ή τις συλλογικές αναπαραστάσεις, οι οποίες προωθούν εχθρικές συμπεριφορές απέναντι σε ορισμένες εθνοτικές ομάδες. Επιπλέον, το ζήτημα της ένταξης των μεταναστών θα πρέπει να συνδεθεί με το γεγονός ότι οι Έλληνες αυτοπροσδιορίζονται ως “ομάδα” με εθνοτική, πολιτισμική και φυλετική συνοχή. Σε αυτή την περίπτωση, η ανοχή, η απόρριψη ή η αποδοχή των “ξένων” κατανοούνται με αναφορά στα δικαιώματα που κατέχουν οι Έλληνες πολίτες ή ακόμη οι πολιτισμικές μειονότητες που έχουν προ πολλού εγκατασταθεί στο ελληνικό έδαφος. Καθίσταται σαφές ότι η διερεύνηση των πρακτικών αυτών προϋποθέτει αναθεώρηση εννοιών όπως: εθνικός πολιτισμός και ταυτότητα επίσης δε, των στάσεων που συναρτώνται με την πολιτισμική και εθνοτική ετερότητα. Η ανίχνευση της αλληλεπίδρασης των μεταναστών με τους γηγενείς αποκαλύπτει ότι οι κοινωνικοί θεσμοί και οι αξίες επιδεικνύουν αξιολογική ανελαστικότητα σε παρόμοια ζητήματα, πράγμα το οποίο ίσως δεν αλλάξει τον καινούργιο αιώνα.

Ορισμοί

Χάρην εννοιολογικής σαφήνειας, θα εισαγάγουμε στο σημείο αυτό συνοπτικά, ορισμένες διακρίσεις μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών αλλοδαπών (εξαιρουμένων των υπηκόων της ΕΕ) οι οποίοι διαμένουν και εργάζονται σήμερα στην Ελλάδα.

Μετανάστες: Υπήκοοι κρατών εκτός ΕΕ που έχουν εισέλθει νόμιμα ή παράνομα στην Ελλάδα με σκοπό την εγκατάσταση και την ανεύρεση προσωρινής ή μόνιμης εργασίας.

Εθνοτικοί Έλληνες: ανήκουν εν μέρει στην κατηγορία “μετανάστης” εφόσον είναι ελληνικής καταγωγής και ασπάζονται το Ορθόδοξο Χριστιανικό δόγμα.

Μια σημαντική ομάδα εθνοτικών Ελλήνων μεταναστών, οι Βορειοηπειρώτες, είναι Αλβανοί υπήκοοι, κυρίως από τη νότιο Αλβανία (βόρειο Ήπειρο), αλλά αυτοπροσδιορίζονται (και αναγνωρίζονται από το ελληνικό κράτος) ως Έλληνες από εθνοτική και πολιτισμική άποψη.

Αιτούντες άσυλο: Υπήκοοι κρατών εκτός ΕΕ που εισέρχονται στην Ελλάδα νόμιμα ή παράνομα ζητώντας να αποκτήσουν την ιδιότητα του πρόσφυγα επειδή (όπως ισχυρίζονται) φοβούνται ότι θα διωχθούν στην χώρα προέλευσής τους εξαιτίας της φυλετικής τους ταυτότητας ή πολιτικών και θρησκευτικών πεποιθήσεων.

Πρόσφυγες: αλλοδαποί που αποκτούν την ιδιότητα του πολιτικού πρόσφυγα από το ελληνικό κράτος ή από την ελληνική αντιπροσωπεία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Σύμφωνα με ορισμένους επιστήμονες, οι Πόντιοι θα πρέπει να συμπεριληφθούν σε αυτή την κατηγορία διότι “επιστρέφουν” φοβούμενοι εθνοτικές διώξεις μετά την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων στις χώρες όπου διέμεναν.

Παλινοστούντες: Υπήκοοι χωρών εκτός ΕΕ οι οποίοι κατάγονται από την Ελλάδα ή περιοχές εκτός των συνόρων του ελληνικού κράτους που είχαν άλλοτε δεχθεί την επίδραση του ελληνικού πολιτισμού. Η πλειοψηφία των ατόμων που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία αισθάνονται ότι έχουν “επιστρέψει” στην “πατρική γη” και είναι Πόντιοι ή Ρωσσοπόντιοι, δηλαδή μετανάστες από την περιοχή του Πόντου στη νότια ακτή της Μαύρης Θάλασσας μέχρι τις πρώην Σοβιετικές δημοκρατίες. Οι Πόντιοι αποκτούν την ελληνική υπηκοότητα φθάνοντας στην Ελλάδα.

Επαναπατρισθέντες: Έλληνες μετανάστες οι οποίοι επιστρέφουν οικειοθελώς στην Ελλάδα μετά από μια περίοδο μόνιμης εγκατάστασης στο εξωτερικό. Τα μέλη αυτής της κατηγορίας μπορεί να είναι Έλληνες πολίτες ή να έχουν αποκτήσει την υπηκοότητα της χώρας που τους φιλοξένησε. Τα παιδιά των Ελλήνων μεταναστών ανήκουν στην κατηγορία αυτή.

TITΛΟΙ ΕΡΓΩΝ

CITED TITLES OF WORKS

I. Ξενόγλωσσοι τίτλοι/ Titles in foreign languages

Anderson, Bridget

Doing the Dirty Work? The Global Politics of Domestic Labour

Κάνετε τις βρωμοδουλειές; Η παγκόσμια πολιτική της οικιακής εργασίας

London: Zed Books, 2000

Domestic work in private households in the EU is one of the major areas of employment for newly arrived immigrant women because of the decline of the welfare state in northern Europe, the decline of the extended family in southern Europe and increasing numbers of female citizens in the workplace. The book provides a map of employment patterns of immigrant women in domestic work and their employment relations. It also examines the theoretical challenges that racialisation of domestic labour poses to feminism and to political theory. Ch. 4 presents data on Greece.

Η οικιακή εργασία σε ιδιωτικά νοικοκυριά χωρών της ΕΕ είναι ένας από τους βασικούς τομείς απασχόλησης για τις νεοαφιχθείσες μετανάστριες λόγω της εξασθένησης του κράτους πρόνοιας στη βόρεια Ευρώπη, της παρακμής της διευρυμένης οικογένειας στη νότια Ευρώπη και του αυξανόμενου αριθμού γυναικών πολιτών στον εργασιακό χώρο. Το βιβλίο χαρτογραφεί τους τύπους απασχόλησης των μεταναστριών στην οικιακή εργασία και τις εργασιακές τους σχέσεις. Επίσης εξετάζει τις θεωρητικές προκλήσεις που θέτει στο φεμινισμό και την πολιτική θεωρία η φυλετικοποίηση της οικιακής εργασίας. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν την Ελλάδα.

Baldwin-Edwards, Martin

The Emerging European Immigration Regime: Some Reflections on Implications for Southern Europe

Το αναδυόμενο καθεστώς της ευρωπαϊκής μετανάστευσης: Σκέψεις για τις επιπτώσεις στη νότια Ευρώπη

Journal of Common Market Studies, 35, 4, pp/σσ 497-519, 1997

Baldwin-Edwards, Martin & Fakiolas, Rossetos

Greece: The Contours of a Fragmented Policy Response

Ελλάδα: Όψεις μιας κατακερματισμένης πολιτικής αντίδρασης

South European Society and Politics, 3, 3, pp/σσ 187-204, 1999

The article examines from a critical point of view immigration policy in Greece, including the recent regularisation programme for undocumented immigrants. The different interests and courses of action adopted by different actors and state agencies are highlighted.

Το άρθρο εξετάζει με κριτική ματιά τη μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας, συμπεριλαμβανομένου και του πρόσφατου προγράμματος νομιμοποίησης για τους παράνομους μετανάστες. Σκιαγραφούνται οι ανομοιογενείς διεκδικήσεις και διαδικασίες δράσης που υιοθετούν διαφορετικά υποκείμενα και κρατικοί φορείς.

Black, Richard

Asylum Policy and the Marginalisation of Refugees in Greece, in W.T.S. Gould & A.M. Findlay (eds), *Population Migration and the Changing World Order*, Chichester: John Wiley & Sons, pp 145-160, 1994

Η πολιτική παροχής ασύλου και η περιθωριοποίηση των προσφύγων στην Ελλάδα, στο W.T.S. Gould & A.M. Findlay (επιμ.), *Η μετανάστευση των πληθυσμών και η μεταβαλλόμενη παγκόσμια τάξη*, Chichester: John Wiley & Sons, σσ 145-160, 1994

The study presents recent developments in Greek refugee policy and investigates the extent to which the inadequacy of such measures leads to the marginalisation of refugees. Changes in Greece's position and role with regard to international migration are also discussed.

Η μελέτη παρουσιάζει τις σύγχρονες εξελίξεις στην πολιτική για τους πρόσφυγες και ερευνά το βαθμό στον οποίο η ανεπάρκεια των μέτρων που λαμβάνονται οδηγεί στην περιθωριοποίησή τους. Αναφέρονται ακόμα, οι αλλαγές στη θέση της Ελλάδας και ο ρόλος της στη διεθνή μετανάστευση.

Black, Richard

Livelihood and Vulnerability of Foreign Refugees in Greece. A Preliminary Report of Research on Iranian and Iraqi Refugees in Greater Athens, London: Department of Geography, King's College London, 1992 (unpublished)

Τα μέσα βιοπορισμού και η ευάλωτη θέση των αλλοδαπών προσφύγων στην Ελλάδα. Μια προκαταρκτική έκθεση της έρευνας σε Ιρανούς και Ιρακινούς πρόσφυγες στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας, London: Τμήμα Γεωγραφίας, King's College London, 1992 (αδημοσίευτο)

The study presents data collected from interviewing Iranian and Iraqi refugees in order to point out the inadequacies of provision they are confronted with, and suggests that asylum seekers present a political problem, which is dealt only informally by non-governmental organisations and social networks.

Η μελέτη παρουσιάζει στοιχεία που συγκεντρώθηκαν με συνεντεύξεις Ιρανών και Ιρακινών προσφύγων ώστε να επισημανθεί η ελλιπής μέριμνα με την οποία έρχονται αντιμέτωποι. Υποστηρίζεται ότι οι αιτούντες άσυλο αποτελούν ένα πολιτικό πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζεται μόνο άτυπα από μη κυβερνητικές οργανώσεις και κοινωνικά δίκτυα.

Black, Richard

Political Refugees or Economic Migrants? Kurdish and Assyrian Refugees in Greece

Πολιτικοί πρόσφυγες ή οικονομικοί μετανάστες; Κούρδοι και Ασσύριοι πρόσφυγες στην Ελλάδα

Migration, 25, pp/σσ 79-109, 1994

Bourdouvalis, Chris

The European Union and the Immigration Problem. Small Steps and Possible Solutions, in E. M. Ucarer & D.J. Puchala (eds), *Immigration into Western Societies: Problems and Policies*, London & Washington: Pinter, pp 266-280, 1997

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το πρόβλημα της μετανάστευσης. Μικρά βήματα και πιθανές λύσεις, στο E.M. Ucarer & D.J. Puchala (επιμ.), *Μετανάστευση προς τις δυτικές κοινωνίες. Προβλήματα και πολιτικές*, London & Washington: Pinter, σσ 266-280, 1997

Few references to Greece as a country receiving immigrants and the factors causing this transformation.

Περιοδικές αναφορές στην Ελλάδα ως χώρο υποδοχής μεταναστών και τους παράγοντες που συμβάλλουν στο μετασχηματισμό αυτό.

Cavounidis, Jennifer

The Immigrant Labour Force in the Informal Economy of Greece

Paper Presented at the Third International Metropolis Conference: Workshop on Immigrants in Mediterranean Cities. Insertion in an Informal Economy and Society, Israel, 1998 (unpublished)

Το μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό στην παραοικονομία της Ελλάδας. Εισήγηση στο Τρίτο Διεθνές Συνέδριο Metropolis: Εργαστήριο για τους μετανάστες στις πόλεις της Μεσογείου. Είσοδος σε μία άτυπη οικονομία και κοινωνία, Ισραήλ, 1998 (αδημοσίευτο)

Provisional data on immigrants participating in the regularisation programme indicate their concentration in informal sectors of the economy, which pre-dated the strong migrant presence of the last decade. In effect, while their employment can be seen as an element of continuity, their presence has triggered important transformations.

Τα μέχρι τώρα στοιχεία για μετανάστες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα νομιμοποίησης, δείχνουν τη συγκέντρωσή τους στους άτυπους τομείς της οικονομίας, η οποία προηγήθηκε του μεγάλου μεταναστευτικού ρεύματος την τελευταία δεκαετία. Στην ουσία, ενώ η απασχόλησή τους μπορεί να ειπωθεί ως στοιχείο διαμόρφωσης μιας συνέχειας, η παρουσία τους έχει προκαλέσει σημαντικές διαδικασίες μετασχηματισμού.

Commission of the European Communities

Immigration of Citizens from Third Countries into the Southern Member States of the European Community

Μετανάστευση πολιτών από τις χώρες του τρίτου κόσμου στα νότια κράτη μέλη της ΕΕ
Social Europe, Supplement 1, 1991

Cornelius, W., Martin, P. & Hollifield J. (eds)/(επιμ.)

Controlling Immigration: A Global Perspective. Stanford Ca.: Stanford University Press, 1994

Ελέγχοντας τη μετανάστευση: Μια παγκόσμια προοπτική. Stanford Ca.: Stanford University Press, 1994

Especially: Chapter 9, Italy and the New Immigration by Kitty Calavita and Chapter 10, Spain. The Uneasy Transition from Labour Exporter to Labour Importer by W. Cornelius.

Ιδίως: Ιταλία και η νέα μετανάστευση από την Kitty Calavita (κεφ.9) και Ισπανία. Η δύσκολη μετάβαση από την εξαγωγή στην εισαγωγή εργασίας από τον W. Cornelius (κεφ.10).

Droukas, Eugenia

Albanians in the Greek Informal Economy

Οι Αλβανοί στην ελληνική παραοικονομία

Journal of Ethnic and Migration Studies, 24, 2, pp/σσ 347-365, 1998

The article concentrates on undocumented Albanian immigration towards Greece with particular reference to the role of Albanians in the informal labour market, their alleged relationship with a rise in criminality and, last but not least, the prejudiced views and discriminatory practices prevailing in Greek society and media with regard to this group.

Το άρθρο επικεντρώνεται στην παράνομη μετανάστευση από την Αλβανία στην Ελλάδα, με ειδική αναφορά στο ρόλο των Αλβανών στην άτυπη αγορά εργασίας, την υποτιθέμενη σχέση τους με την αύξηση της εγκληματικότητας και τέλος τις προκαταλήψεις και πρακτικές διακρίσεων που κυριαρχούν στην ελληνική κοινωνία και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης

Emke-Poulopoulos, Ira

Immigrants and Refugees in Greece. Statistical Evaluation and Causes of Entry in the Country, in Ira Emke-Poulopoulos, V. Gozalves Perez et al, *International Migration to Northern Mediterranean Countries. The Cases of Greece, Spain, and Italy*, Universita di Pisa: Dipartimento di Statistica e Matematica Applicata all' Economia, pp 3-46, 1991

Μετανάστες και πρόσφυγες στην Ελλάδα. Στατιστική αξιολόγηση και αιτίες εισόδου στη χώρα, στο Ira Emke-Poulopoulos, V. Gozalves Perez κ.ά., *Διεθνής μετανάστευση στις χώρες της βορείου Μεσογείου. Οι περιπτώσεις της Ελλάδας, της Ισπανίας και της Ιταλίας*, Universita di Pisa: Dipartimento di Statistica e Matematica Applicata all' Economia, σσ 3-46, 1991

The article supplies published statistical data on foreigners in Greece and various assessments (mainly journalists') about illegal immigrants. At a second stage, it analyses the political, demographic, economic or cultural causes of their arrival.

Το άρθρο παρέχει δημοσιευμένα στατιστικά στοιχεία για τους αλλοδαπούς στην Ελλάδα και ποικίλες εκτιμήσεις (κυρίως δημοσιογράφων) σχετικά με τους παράνομους μετανάστες. Σε ένα δεύτερο στάδιο, αναλύει τα πολιτικά, δημογραφικά, οικονομικά ή πολιτισμικά αίτια προσέλευσής τους.

European Commission

Immigrant Delinquency. Social Construction of Deviant Behaviour and Criminality of Immigrants in Europe

Εγκληματικότητα μεταναστών. Κοινωνική κατασκευή της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς και της εγκληματικότητας των μεταναστών στην Ευρώπη

Brussels: Cost 2 Migrations, 1996

Fakiolas, Rossetos

Migration to and from Greece during the Last Four Decades, in G. Alogoskoufis et.al (eds), *Essays in Honor of Constantine G. Drakatos*, Athens: Papazisis, pp 571-592, 1994

Η μετανάστευση από και προς την Ελλάδα στη διάρκεια των τελευταίων τεσσάρων δεκαετιών, στο Γ. Αλογοσκούφης κ.ά. (επιμ.), *Δοκίμια προς τιμήν του Κωνσταντίνου Γ. Δρακάτου*, Αθήνα: Παπαζήσης, σσ 571-592, 1994

Fakiolas, Rossetos

Current Migration Trends in Greece, in M. Ioannis Baganha (ed.) *Immigration in Southern Europe*, Oeiras: Celta, pp 41-68, 1997

Οι πρόσφατες τάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα, στο M. Ioannis Baganha (επιμ.) *Μετανάστευση προς τη νότια Ευρώπη*, Oeiras: Celta, σσ 41-68, 1997

Outline of the profile of international immigration in Greece with emphasis on its special features. Examination of policy issues, the power of the Greek state, the causes and effects of migratory movements as well as their future perspectives.

Σύντομη σκιαγράφηση της διεθνούς μετανάστευσης στην Ελλάδα με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της. Εξετάζονται ζητήματα πολιτικής, εξουσίας του ελληνικού κράτους, αιτιών και επιπτώσεων των μεταναστευτικών κινήσεων καθώς και των προοπτικών τους στο μέλλον.

Fakiolas, Rossetos

Migration From and To Greece

Η μετανάστευση από και προς την Ελλάδα

OECD : SOPEMI report/έκθεση SOPEMI, 1993

Brief examination of the migration policy in Greece, the Greeks living abroad, the migratory movements of ethnic Greeks from Albania and the former Soviet Union, the foreign population in Greece and immigrants' criminality.

Σύντομη εξέταση της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα, των Ελλήνων του εξωτερικού, των μεταναστευτικών κινήσεων εθνοτικών Ελλήνων από την Αλβανία και την πρώην Σοβιετική Ένωση, του πληθυσμού των αλλοδαπών στην Ελλάδα και της εγκληματικότητας των μεταναστών.

Fakiolas, Rossetos

Migration and European Integration. Report for Greece, 1997 (unpublished)

Μετανάστευση και ευρωπαϊκή ενοποίηση. Έκθεση για την Ελλάδα, 1997 (αδημοσίευτο)

This is a detailed report on outflows and inflows of migration in Greece (settlement of ethnic Greeks, immigration of foreigners etc.), structure of foreign population by gender, origin and economic specialisation. Finally, elaboration is made of the services offered by institutions in charge of immigrants and refugees and other relevant groups.

Πρόκειται για μια λεπτομερή αναφορά της εκροής και εισροής μεταναστών στην Ελλάδα (εγκατάσταση εθνοτικών Ελλήνων, μετανάστευση αλλοδαπών, κ.ά.), την κατηγοριοποίησή τους κατά φύλο, προέλευση, και επαγγελματική εξειδίκευση. Επίσης, αναλύονται οι υπηρεσίες που παρέχουν οι οργανισμοί που ασχολούνται με τους μετανάστες, τους πρόσφυγες, και άλλες συναφείς ομάδες.

Fakiolas, Rossetos

Migration and Unregistered Labour in the Greek Economy, in R. King, G. Lazaridis & C. Tsardanidis (eds) *Eldorado or Fortress? Migration in Southern Europe*, Basingstoke: Macmillan, pp 57-78, 1999

Μετανάστευση και παράνομη εργασία στην ελληνική οικονομία, στο R. King, G. Lazaridis & C. Tsardanidis (επιμ.) *Ελντοράντο ή οχυρό; Μετανάστευση στη νότια Ευρώπη*, Basingstoke: Macmillan, σσ 57-78, 1999

This study is based on original empirical material, namely on letters and reports of social and economic actors concerning the government initiative to start an immigrant regularisation programme in 1998. The paper touches upon a number of crucial aspects of undocumented immigration in the country, namely the role of unskilled labour in the Greek economy, the functioning of immigrants' networking, the wages and productivity of immigrant labour and, last but not least, the effects of such labour on the Greek economy.

Η μελέτη βασίζεται σε πρωτογενές εμπειρικό υλικό, δηλαδή σε γράμματα και εκθέσεις στελεχών κοινωνικών και οικονομικών φορέων, τα οποία αφορούν την πρωτοβουλία της κυβέρνησης να θέσει σε εφαρμογή το πρόγραμμα νομιμοποίησης μεταναστών το 1998. Θίγει ορισμένες κρίσιμες διαστάσεις της παράνομης μετανάστευσης στη χώρα όπως ο ρόλος της ανειδίκευτης εργασίας στην ελληνική οικονομία, η λειτουργία των δικτύων των μεταναστών, οι μισθοί και η παραγωγικότητα της εργασίας τους και τέλος οι επιπτώσεις της στην ελληνική οικονομία.

Fakiolas, Rossetos

Preventing Racism at the Workplace. Greece

Προλαμβάνοντας το ρατσισμό στους χώρους εργασίας. Ελλάδα

European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 1995 (Unpublished/αδημοσίευτο).

Paper examining national definitions of racism, numbers of immigrants, the broader institutional approach to racism, the anti-discrimination principles of the Constitution and trade union policies on groups with different ethnic identity.

Η εργασία εξετάζει τον εθνικό προσδιορισμό του ρατσισμού, τους αριθμούς μεταναστών, την ευρύτερη θεσμική προσέγγιση του ρατσισμού, τις μη-διαφοροποιητικές αρχές του Συντάγματος καθώς και τις συνδικαλιστικές πολιτικές για ομάδες με διαφορετική εθνοτική ταυτότητα.

Fakiolas, Rossetos

Recent Efforts to Regularise Undocumented Immigrants. Greece

Πρόσφατες προσπάθειες νομιμοποίησης μη εγγεγραμμένων μεταναστών. Ελλάδα

European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, WP/97/40/EN., 1997 (Unpublished/αδημοσίευτο)

The first part of the study provides a general overview of immigration in Greece, the main categories of immigrants and refugees residing in the country, the effects of the mainly undocumented presence of immigrants on Greek society and economy and, last but not least, the limited efforts to assist undocumented immigrants and cater for their needs. The second section presents the draft regularisation programme and examines its possible consequences.

Το πρώτο μέρος της μελέτης επιχειρεί μια γενική επισκόπηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα, των βασικών κατηγοριών μεταναστών και προσφύγων που κατοικούν στη χώρα, των επιπτώσεων της κατά κύριο λόγο μη εγγεγραμμένης παρουσίας μεταναστών στην ελληνική κοινωνία και οικονομία, και τέλος των περιορισμένων προσπαθειών να βοηθηθούν οι παράνομοι μετανάστες και να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες τους. Το δεύτερο μέρος παρουσιάζει το προσχέδιο του προγράμματος νομιμοποίησης η ελληνική κυβέρνηση και εξετάζει τις πιθανές συνέπειές του.

Fakiolas, Rossetos

Socio-economic Effects of Immigration in Greece

Κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα

Journal of European Social Policy, 9, 3, pp/σσ 211-229, 1999

Analysis of the positive effects undocumented immigrants have on GDP and reference to other socio-economic factors that prevent their economic and social integration. Emphasis is placed on the fact that “positive” demographic and social effects of immigration are limited.

Ανάλυση των θετικών επιδράσεων που ασκούν οι παράνομοι μετανάστες στο ΑΕΠ και αναφορά σε άλλους κοινωνικο-οικονομικούς παράγοντες που εμποδίζουν την κοινωνική και οικονομική τους ένταξη. Δίδεται έμφαση στο ότι οι “θετικές” δημογραφικές και κοινωνικές επιπτώσεις είναι περιορισμένες.

Fakiolas, Rossetos & King, Russell

Emigration, Return, Immigration: A Review and Evaluation of Greece’s Postwar Experience of International Migration

Αποδημία, παλιννόστηση, μετανάστευση: επισκόπηση και αξιολόγηση της ελληνικής μεταπολεμικής εμπειρίας της διεθνούς μετανάστευσης

International Journal of Population Geography, 2, pp/σσ 171-190, 1996

Three major phases in Greek post-war experience of international immigration are distinguished: emigration, return migration and immigration. The different effects and characteristics of these phenomena are examined and particular attention is paid to the undocumented immigrant influx of the last decade. Also, the specificities of the Greek case, namely Greece’s geographical position, its open borders and internationalised economy are discussed.

Διακρίνονται τρεις σημαντικές φάσεις στην ελληνική μεταπολεμική εμπειρία της διεθνούς μετανάστευσης: η αποδημία, η παλιννόστηση και η μετανάστευση προς τη χώρα. Εξετάζονται οι διαφορετικές επιπτώσεις και τα χαρακτηριστικά αυτών των φαινομένων και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην παράνομη εισροή μεταναστών την τελευταία δεκαετία. Γίνεται επίσης αναφορά στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής περίπτωσης, δηλαδή τη γεωγραφική θέση της Ελλάδας, τα ανοικτά της σύνορα και τη διεθνοποιημένη οικονομία.

Fragouli-Papantoniou, Maria

Modes of Insertion of Illegal Migrants in the Labour Market: The Case of Greece, *Metropolis International Workshop Proceedings*, Lisbon: Luso-American Development Foundation, pp 121-140, 1999

Τρόποι εισόδου των παράνομων μεταναστών στην αγορά εργασίας: Η περίπτωση της Ελλάδας, *Πρακτικά Διεθνούς Εργαστηρίου Metropolis*, Lisbon: Luso-American Development Foundation, σσ 121-140, 1999

The paper examines the main features of immigration in Greece, the organisation of the Greek labour market as well as the particular characteristics of the immigrant labour force so as to assess the modes of its insertion and incorporation in the host country. The prospects of regularisation of immigrant labourers are also discussed.

Το άρθρο εξετάζει τα βασικά χαρακτηριστικά της μετανάστευσης προς την Ελλάδα, την οργάνωση της ελληνικής αγοράς εργασίας και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού με σκοπό να προσεγγιστούν οι τρόποι εισόδου και ενσωμάτωσής του στην χώρα υποδοχής. Γίνεται επίσης λόγος για τις προοπτικές που ανοίγονται με τη νομιμοποίηση των εργαζόμενων μεταναστών.

Glytsos, Nicholaos

Problems and Policies Regarding the Socio-economic Integration of Returnees and Foreign Workers in Greece

Προβλήματα και πολιτικές γύρω από την κοινωνικο-οικονομική ένταξη παλιννοστούντων και αλλοδαπών εργατών στην Ελλάδα

International Migration, XXXIII, 2, pp/σσ 155-176, 1995

This article offers a comprehensive view of the different categories of workers coming to Greece during the last decades. It draws a distinction between Greek emigrants returning home, Greek political refugees from Central and Eastern European countries, ethnic Greek immigrants and foreign immigrants. Demographic data concerning these four groups are presented and the relevant policy measures adopted by the Greek state are assessed.

Το άρθρο δίνει μια συνολική εικόνα των διαφορετικών κατηγοριών εργαζομένων που προσέρχονται στην Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες. Διακρίνει τους Έλληνες μετανάστες που επιστρέφουν από το εξωτερικό από τους Έλληνες πολιτικούς πρόσφυγες των χωρών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, τους εθνοτικούς Έλληνες μετανάστες και τους αλλοδαπούς μετανάστες. Παρουσιάζονται δημογραφικά στοιχεία που αφορούν αυτές τις τέσσερις ομάδες και αποτιμώνται τα αντίστοιχα μέτρα πολιτικής που υιοθετεί το ελληνικό κράτος.

Gould, W.T.S. & Finley, A. M. (eds)/(επιμ.)

Population Migration and the Changing World Order

Η μετανάστευση των πληθυσμών και η μεταβαλλόμενη παγκόσμια τάξη

Chichester: John Wiley & Sons, 1994

Guildas, Simon

Migration in Southern Europe: An Overview

Η μετανάστευση στη νότια Ευρώπη: Μια επισκόπηση

OECD, 1986 (Unpublished/ αδημοσίευτο)

Report on immigration trends in Southern Europe since the 1970s. The focus is on the consequences of clandestine and international labour immigration for the development of the departure regions and their integration in the European economy.

Έκθεση για τις μεταναστευτικές τάσεις στη νότια Ευρώπη από τη δεκαετία του 1970 ως σήμερα. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις συνέπειες της λαθραίας και της διεθνούς οικονομικής μετανάστευσης στην ανάπτυξη των περιοχών αποστολής και την ένταξή τους στην ευρωπαϊκή οικονομία.

Iosifides, Theodoros

Immigrants in the Athens Labour Market: A Comparative Survey of Albanians, Egyptians and Filipinos, in Russell King & Richard Black (eds), *Southern Europe and the New Immigrations*, Brighton: Sussex Academic Press, pp 26-50, 1997

Μετανάστες στην αγορά εργασίας της Αθήνας: Μια συγκριτική μελέτη Αλβανών, Αιγυπτίων και Φιλιππινέζων, στο Russell King & Richard Black (επιμ.), *Η νότια Ευρώπη και οι καινούργιες μεταναστεύσεις*, Brighton: Sussex Academic Press, σσ 26-50, 1997

The article reviews in detail the living and working conditions of clandestine immigrants in Athens and their contribution to the Greek informal economy. Findings concerning three communities: Albanian, Egyptian and Filipino, are compared and suggestions are made for policy measures that would protect the rights of both immigrants and nationals.

Το άρθρο επιχειρεί μια λεπτομερή επισκόπηση των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης των λαθρομεταναστών στην Αθήνα και της συμβολής τους στην ελληνική παραοικονομία. Συγκρίνονται τα στοιχεία που αφορούν τρεις διαφορετικές κατηγορίες: τους Αλβανούς, τους Αιγυπτίους και τους Φιλιππινέζους και γίνονται προτάσεις για πολιτικά μέτρα που μπορούν να προστατεύσουν τα δικαιώματα τόσο των μεταναστών όσο και των γηγενών.

Iosifides, Theodoros & King, Russell

Recent Immigration to Southern Europe: The Socio-economic and Labour Market Contexts

Η πρόσφατη μετανάστευση στη νότια Ευρώπη: Κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο και πλαίσιο αγοράς εργασίας

Journal of Area Studies, Southern Europe in Transition, 9, pp/σσ 70-94, 1996

The paper describes the structural setting for recent immigration to Italy, Greece, Spain and Portugal stressing their transformation from mass emigration to mass immigration countries. In turn, attention is placed to the contemporary profile of immigration in each of them as well as policy implications with respect to EU regulations.

Η έρευνα περιγράφει το δομικό πλαίσιο της πρόσφατης μετανάστευσης στην Ιταλία, την Ελλάδα, την Ισπανία και την Πορτογαλία τονίζοντας το μετασχηματισμό των χωρών αυτών από χώρες αποστολής σε χώρες υποδοχής μεταναστών. Στη συνέχεια επικεντρώνεται στη σύγχρονη μορφή της μετανάστευσης σε καθεμία από τις χώρες αυτές, καθώς και στις πολιτικές επιπτώσεις που σχετίζονται με ρυθμίσεις της ΕΕ.

Iosifides, Theodoros & King, Russell

Socio-spatial Dynamics and Exclusion of Three Immigrant Groups in the Athens Conturbation

Οι κοινωνικο-χωρικές δυναμικές και ο αποκλεισμός τριών μεταναστευτικών ομάδων στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας

South European Society & Politics, 3, 3, 1998

The study investigates the working and housing conditions of three immigrant communities (Albanian, Egyptian and Filipino) in Athens and, more generally, the significance of place and space for them. The process of social exclusion and marginalisation of immigrants in the economy and society of Athens is elaborated in detail.

Το άρθρο αυτό ανιχνεύει τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης τριών μεταναστευτικών κοινοτήτων (Αλβανικής, Αιγυπτιακής και Φιλιππινέζικης) στην Αθήνα και γενικότερα, τη σημασία που έχει για τα μέλη τους ο τόπος και ο χώρος. Επίσης, περιγράφεται λεπτομερώς η διαδικασία κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης των μεταναστών στο πλαίσιο της αθηναϊκής οικονομίας και κοινωνίας.

Karydis, Vassilis

Criminality of Migrants in Greece: Issues of Policy and Theory

Η εγκληματικότητα των μεταναστών στην Ελλάδα: Ζητήματα πολιτικής και θεωρίας
Social Sciences, Immigrants Delinquency: European Commission, pp/σσ 225-230, 1996

Reference to the extent that the means with which immigrants are excluded by government agencies correspond to actual indices of their recorded criminality and are accounted for by their living conditions and negative interaction with Greeks.

Εδώ ερευνάται κατά πόσο ο αποκλεισμός των μεταναστών από κυβερνητικούς φορείς ανταποκρίνεται στους πραγματικούς δείκτες καταγεγραμμένης εγκληματικότητας και μπορεί να ερμηνευτεί βάσει των συνθηκών διαβίωσής τους και την αρνητική αλληλεπίδρασή τους με τους Έλληνες.

Karydis, Vassilis

Criminality or Criminalization of Migrants in Greece? An Attempt at Synthesis, in V. Ruggiero, N. South & I. Taylor (eds), *The New European Criminology. Crime and Social Order in Europe*, London & New York: Routledge, pp 350-367, 1998

Εγκληματικότητα ή εγκληματικοποίηση των μεταναστών στην Ελλάδα; Μια προσπάθεια σύνθεσης, στο V. Ruggiero, N. South & I. Taylor (επιμ.), *Η νέα ευρωπαϊκή εγκληματολογία. Έγκλημα και κοινωνική τάξη στην Ευρώπη*, London and New York: Routledge, σσ 350-367, 1998

Emphasis is placed on the collective victimisation of immigrant communities and more particularly, the construction process of criminal stereotypes which reinforce practices of social exclusion and initiate a vicious circle of more deviance.

Δίδεται έμφαση στη συλλογική θυματοποίηση των μεταναστευτικών κοινοτήτων και ειδικότερα στη διαδικασία κατασκευής στερεοτύπων εγκληματιών τα οποία ενδυναμώνουν πρακτικές κοινωνικού αποκλεισμού και δρομολογούν ένα φαύλο κύκλο από αποκλίνουσες συμπεριφορές.

Karydis, Vassilis

Migrants as a Political Enterprise: The Greek-Albanian Case

Οι μετανάστες ως πολιτική επιχείρηση: Η περίπτωση των Ελληνο-Αλβανών
Chroniques, 8, pp/σσ 93-96, 1993

Analysis of the use of stereotypes as a means with which the state reinforces social control over society and legitimises repressive laws.

Ανάλυση των τρόπων με τους οποίους η πολιτεία χρησιμοποιεί τα στερεότυπα για να ενδυναμώσει τον έλεγχό της πάνω στην κοινωνία και να νομιμοποιήσει τους κατασταλτικούς νόμους.

Katrougalos, George

Refugees, Illegal Immigrants and Citizenship Rights in the European South. Paper Presented at the Conference: Non-military Aspects of Security in Southern Europe. Migration, Employment and Labour Market, Santorini, 1997 (unpublished)

Πρόσφυγες, παράνομοι μετανάστες και πολιτικά δικαιώματα στον ευρωπαϊκό Νότο. Εισήγηση στο συνέδριο: Μη-στρατιωτικές όψεις της ασφάλειας στη νότια Ευρώπη: Μετανάστευση, απασχόληση και αγορά εργασίας, Σαντορίνη, 1997 (αδημοσίευτη)

An overview of the situation created by the globalisation of the economy and the growing scale of immigration. Discussion is also made of the legal economic structures that facilitate immigration towards Greece, the issue of immigrants' rights and the discriminative political discourse.

Συνοπτική περιγραφή της κατάστασης που δημιουργεί η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η αυξανόμενη μετανάστευση. Γίνεται επίσης συζήτηση για τις νομικές και οικονομικές δομές που διευκολύνουν τη μετανάστευση προς την Ελλάδα, το ζήτημα των δικαιωμάτων των μεταναστών και τις εγγενείς στον πολιτικό λόγο διακρίσεις.

Katrougalos, George

The Rights of Foreigners and Immigrants in Europe: Recent Trends

Τα δικαιώματα των αλλοδαπών και των μεταναστών στην Ευρώπη: Πρόσφατες τάσεις

Web Journal of Current Legal Issues, University of Newcastle, 5, 1995

Presentation of the danger of the substitution of “ethnocentric” racism by a new “eurocentric” one, as “traditional” racial violence is approaching epidemic proportions throughout Europe in tandem with new waves of xenophobia. These symptoms are signs of a double pressure exerted on national sovereignty by transnational entities and more general trends of globalisation.

Παρουσίαση του κινδύνου υποκατάστασης του “εθνοκεντρικού” ρατσισμού από ένα νέο “ευρωκεντρικό” ρατσισμό καθώς η “παραδοσιακή” ρατσιστική βία μαζί με νέα κύματα ξενοφοβίας, παίρνουν διαστάσεις επιδημίας στην Ευρώπη. Αυτά τα συμπτώματα σηματοδοτούν μια διπλή πίεση η οποία ασκείται στην κυριαρχία του κράτους από διεθνικές οντότητες και γενικότερες τάσεις παγκοσμιοποίησης.

King, R., Fielding, A. & Black, R.

The International Migration Turnaround in Southern Europe, in Russell King & Richard Black (eds), *Southern Europe and the New Immigrations*, Brighton: Sussex Academic Press, pp 1-25, 1997

Η διεθνής αλλαγή πορείας της μετανάστευσης στη νότια Ευρώπη, στο Russell King & Richard Black (επιμ.), *Η νότια Ευρώπη και οι καινούργιες μεταναστεύσεις*, Brighton: Sussex Academic Press, σσ 1-25, 1997

A review of the factors encouraging immigrant flows towards South European countries which are easy to enter but unprepared to host masses of people. Examination of the future of these trends, the modelling of immigrants’ turnaround and economic specialisation. Greece is briefly referred to as a country undergoing social transformation and suppressing trade union activities.

Ανασκόπηση των παραγόντων που ενθαρρύνουν τη ροή μεταναστών στις χώρες της νότιας Ευρώπης στις οποίες η είσοδος είναι εύκολη, αλλά απουσιάζει η υποδομή για την υποδοχή μεγάλων πληθυσμών. Εξέταση των μελλοντικών προοπτικών αυτών των τάσεων, της διαμόρφωσης μοντέλων που αφορούν την αλλαγή πορείας των μεταναστών και της οικονομικής τους εξειδίκευσης. Γίνεται σύντομη αναφορά στην Ελλάδα ως χώρα που διέρχεται μια περίοδο κοινωνικών μετασχηματισμών και καταστολής των συνδικαλιστικών δραστηριοτήτων.

Kokkinos, Dimitris

The Greek State’s Overview of the Pontian Issue

Η εποπτεία του Ποντιακού ζητήματος από το ελληνικό κράτος

Journal of Refugee Studies, 4, 4, pp/σσ 312-314, 1991

Brief descriptive overview of Pontian’s migration, or repatriation as the Greek state defines it, to Greece.

Σύντομη επισκόπηση της μετανάστευσης ή του επαναπατρισμού των Ποντίων στην Ελλάδα όπως ορίζεται από το ελληνικό κράτος

Lazaridis, Gabriella

Filipino and Albanian Women Migrant Workers in Greece: Multiple Layers of Oppression, in F. Anthias & G. Lazaridis (eds), *Gender and Migration in Southern Europe. Women on the Move*, Oxford: Berg, pp 49-79

Εργαζόμενες μετανάστριες από τις Φιλιππίνες και την Αλβανία στην Ελλάδα: Πολλαπλά επίπεδα καταπίεσης, στο F. Anthias & G. Lazaridis (επιμ.), *Φύλο και μετανάστευση στη νότια Ευρώπη: Γυναίκες σε κίνηση* Oxford: Berg, 2000, σσ 49-79

Contribution to the study of Albanian and Filipino migrant domestic workers as well as the ways in which mechanisms of marginalisation and exclusion affect these two female groups differently.

Συμβολή στη μελέτη των τρόπων με τους οποίους οι μηχανισμοί περιθωριοποίησης και αποκλεισμού επηρεάζουν τις συνθήκες διαβίωσης Αλβανών και Φιλιππινέζων οικιακών βοηθών.

Lazaridis, Gabriella

Immigration to Greece: A Critical Evaluation of Greek Policy

Η μετανάστευση προς την Ελλάδα: Μια κριτική αποτίμηση της ελληνικής πολιτικής
New Community, 22, 2, pp/σσ 335-348, 1996

Brief discussion of Greek migration policy in its European context and in relation to migratory movements to and from Greece during the post-war period. The case of Albanian undocumented immigrants is discussed in some detail recording the experiences, thoughts and emotions of immigrants themselves.

Σύντομος σχολιασμός της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής μέσα στο ευρωπαϊκό της πλαίσιο και σε σχέση με τη ροή μεταναστών από και προς την Ελλάδα κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Εξετάζεται διεξοδικά η περίπτωση των μη εγγεγραμμένων Αλβανών μεταναστών μέσα από την καταγραφή των εμπειριών, των σκέψεων και των συναισθημάτων τους.

Lazaridis, Gabriella & Psimmenos, Iordanis

Migrant Flows from Albania to Greece: Economic, Social and Spatial Exclusion, in Russell King, Gabriella Lazaridis & Charalambos Tsardanidis (eds), *Eldorado or Fortress? Migration in Southern Europe*, Basingstoke: Macmillan, pp 170-185, 1999

Μεταναστευτικά ρεύματα από την Αλβανία στην Ελλάδα: Οικονομικός, κοινωνικός και χωρικός αποκλεισμός, στο Russell King, Gabriella Lazaridis & Charalambos Tsardanidis (επιμ.), *Ελντοράντο ή οχυρό; Μετανάστευση στη νότια Ευρώπη*, Basingstoke: Macmillan, σσ 170-185, 1999

This paper concentrates on the socio-spatial dimension of the living conditions and work activities of Albanian immigrants in Greece. The study is based on extensive fieldwork on Albanians and locates the processes of their social, political and spatial exclusion in the wider context of global integration and local labour market fragmentation.

Το άρθρο επικεντρώνεται στην κοινωνικο-χωρική διάσταση των συνθηκών διαβίωσης και των επαγγελματικών δραστηριοτήτων των Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα. Πρόκειται για στοιχεία βασισμένα σε εκτεταμένη επιτόπια έρευνα για τους Αλβανούς ενώ οι διαδικασίες του κοινωνικού, πολιτικού και χωρικού αποκλεισμού τους τοποθετούνται στο ευρύτερο πλαίσιο της παγκόσμιας ολοκλήρωσης και του κατακερματισμού των τοπικών αγορών εργασίας.

Lazaridis, Gabriella & Romaniszyn, Krystyna

Albanian and Polish Undocumented Workers in Greece: A Comparative Analysis

Παράνομοι Αλβανοί και Πολωνοί εργάτες στην Ελλάδα: Μία συγκριτική ανάλυση
Journal of European Social Policy, 8, 1, pp/σσ 5-22, 1998

The study compares two immigrant communities, namely Poles and Albanians, with regard to their educational level, employment, housing conditions and integration into Greek society. Attention is paid to the role played by both structural factors and individual decisions in determining migration flows.

Σύγκριση δύο μεταναστευτικών κοινοτήτων: των Πολωνών και των Αλβανών, σε σχέση με το μορφωτικό τους επίπεδο, την απασχόληση, τις συνθήκες διαβίωσης και την ένταξη στην ελληνική κοινωνία. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στο ρόλο που διαδραματίζουν τόσο οι δομικοί παράγοντες όσο και οι ατομικές αποφάσεις ως προς τον καθορισμό της μεταναστευτικής ροής.

Lianos, T., Sarris, A. & Katseli L.

Illegal Immigration and Local Labour Markets: The Case of Northern Greece

Παράνομη μετανάστευση και τοπικές αγορές εργασίας: Η περίπτωση της βόρειας Ελλάδας
International Migration, 34, 3, pp/σσ 449-483, 1996

Empirical analysis of the nature of legal and illegal immigration in Greece. The focus is on the crucial role immigrants play in the unskilled labour market where they perform jobs Greek workers would not undertake. One of the major findings concerns the tolerance local communities express towards immigrants in spite of the belief that they create social problems.

Εμπειρική ανάλυση της μορφής της νόμιμης και παράνομης μετανάστευσης στην Ελλάδα. Το ενδιαφέρον στρέφεται στον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζουν οι μετανάστες στην αγορά ανειδίκευτης εργασίας όπου αναλαμβάνουν δουλειές τις οποίες εγκαταλείπουν οι Έλληνες εργάτες. Ένα από τα βασικά ευρήματα αφορά την ανοχή που εκδηλώνουν οι τοπικές κοινωνίες προς τους μετανάστες παρά την πεποίθηση ότι αυτοί δημιουργούν κοινωνικά προβλήματα.

Markova, E. & Sarris, A.

The Performance of Bulgarian Illegal Immigrants in the Greek Labour Market

Η συμπεριφορά των παράνομων Βούλγαρων μεταναστών στην ελληνική αγορά εργασίας
South European Society & Politics, 2, 2, pp/σσ 57-79, 1997

The article presents the results of a survey of illegal Bulgarian immigrants living in the Athens area. Focus is placed on their modes of entry, the sectors in which they are employed, their working and living conditions and their contacts with locals, authorities and co-ethnics.

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας έρευνας που διεξήχθη μεταξύ παράνομων Βούλγαρων μεταναστών στην Αθήνα. Αντικείμενο της έρευνας ήταν ο τρόπος εισόδου στη χώρα, οι τομείς απασχόλησής τους, οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, καθώς και οι σχέσεις που διατηρούν με γηγενείς, τις αρχές και ομοεθνείς.

Mestheneos, Elizabeth

A Report on the Education, Employment and Living Conditions of Refugees in Greece and Possibilities for Self-employment

Έκθεση για την εκπαίδευση, την εργασία, τις συνθήκες διαβίωσης και τις δυνατότητες αυτοαπασχόλησης των προσφύγων στην Ελλάδα

Athens: UNHCR, 1988 (Unpublished/αδημοσίευτη)

Description of the educational, economic and other background of refugees, their means of survival and wage labour or self-employment experiences. Examination is also made of self-sufficiency programmes, the labour market and training infrastructure as well as the institutional restrictions placed on their activities.

Περιγραφή των εκπαιδευτικών, οικονομικών και άλλων χαρακτηριστικών των προσφύγων, των τρόπων επιβίωσής τους και των εμπειριών τους από τη μισθωτή εργασία ή την αυτοαπασχόληση. Παράλληλα εξετάζονται τα προγράμματα αυτονόμησης, η αγορά εργασίας, η υποδομή για επιμόρφωση, καθώς και οι θεσμικοί περιορισμοί που τίθενται στις δραστηριότητές τους.

Mestheneos, Elizabeth

The Protection of Human Rights of Refugees and Foreigners in Greece

Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων και των αλλοδαπών στην Ελλάδα
Athens, 1989 (Unpublished/αδημοσίευτο)

A pre-study dealing with the problems faced by refugees in the light of the need for relevant policies. Consideration of the differences between refugees' and immigrants' status and the prospects individuals seeking asylum have in the country.

Πρόκειται για προσχέδιο μελέτης εστιασμένης στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες υπό το πρίσμα της ανάγκης για διαμόρφωση ανάλογων πολιτικών. Δίνεται έμφαση στις διαφορές που υπάρχουν ως προς την κοινωνική θέση προσφύγων και μεταναστών και στις προοπτικές που έχουν οι αιτούντες άσυλο στη χώρα.

Mikrakis, Andonis & Triandafyllidou, Anna

Greece: The "Others" Within

Ελλάδα: Οι "άλλοι" εντός

Social Science Information, 33, 4, pp/σσ 787-805, 1994

An analytical elaboration of the phenomenon of xenophobia is complemented by an empirical study of Greek society and its gradual shift from xenomaniac to xenophobic. The construction of a negative image of the immigrant by the press is highlighted.

Τον αναλυτικό ορισμό του φαινομένου της ξενοφοβίας συνοδεύει η εμπειρική μελέτη της ελληνικής κοινωνίας και της βαθμιαίας μεταβολής της από ξενομανιακή σε ξενοφοβική. Τονίζεται η κατασκευή μιας αρνητικής εικόνας για τους μετανάστες από τον Τύπο.

Minev, D., Zheliaskova, M., Ketsetzopoulou, M. & Bouzas, N.

The Labour Migration from Bulgaria to Greece: Parameters, Factors, Consequences. Paper Presented at the Conference: Non-military Aspects of Security in Southern Europe: Migration, Employment and Labour Market, Santorini, 1997 (Unpublished)

Η οικονομική μετανάστευση από τη Βουλγαρία στην Ελλάδα: Παράμετροι, παράγοντες, συνέπειες. Εισήγηση στο συνέδριο: Μη στρατιωτικές όψεις της ασφάλειας στη νότια Ευρώπη: Μετανάστευση, απασχόληση και αγορά εργασίας, Σαντορίνη, 1997 (αδημοσίευτο)

Discussion of the factors defining Bulgarians' immigration to Greece both in terms of the sending country and the one which receives them. As the authors state, governments must carry out reforms rather than impose restrictions if they wish to overcome the negative effects immigration engenders.

Συζήτηση των παραγόντων που καθορίζουν τη μετανάστευση των Βουλγάρων στην Ελλάδα τόσο υπό το πρίσμα της χώρας αποστολής όσο και της χώρας υποδοχής. Όπως δηλώνουν οι συγγραφείς, αν οι κυβερνήσεις επιθυμούν να ξεπεράσουν τις αρνητικές επιπτώσεις της μετανάστευσης, πρέπει να κινηθούν προς τη θέσπιση μεταρρυθμίσεων παρά προς την επιβολή περιορισμών.

Petronoti, Marina

Greece as a Place for Refugees: An Anthropological Approach to Constraints Pertaining to Religious Practices, in R. Jambresic Kirin & M. Povrzanovic (eds), *War, Exile, Everyday Life. Cultural Perspectives*, Zagreb: Institute of Ethnology and Folklore, pp 189-206, 1996

Η Ελλάδα ως τόπος προσφύγων. Μια ανθρωπολογική προσέγγιση των φραγμών που τίθενται στις θρησκευτικές πρακτικές, στο R. Jambresic Kirin & M. Povrzanovic (επιμ.), *Πόλεμος, εξορία, καθημερινή ζωή. Πολιτισμικές διαστάσεις*, Zagreb: Institute of Ethnology and Folklore, σσ 189-206, 1996

Analysis of the role which assistance programmes and counselling offered by non-governmental organisations plays in reproducing national discriminations. Specific reference is made to the limitations Eritrean refugees experience in connection with their religious practices.

Ανάλυση του ρόλου των υποστηρικτικών και συμβουλευτικών προγραμμάτων τα οποία προσφέρουν μη κυβερνητικοί οργανισμοί στην αναπαραγωγή εθνικών διακρίσεων. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στους περιορισμούς που βιώνουν οι Ερυθραίοι πρόσφυγες όσον αφορά τις θρησκευτικές τους πρακτικές.

Petronoti, Marina

City Template: Athens. Report prepared for a European project on Multicultural Policies and Modes of Citizenship in European Cities (Unpublished)

Χαρτογράφηση της πόλης: Αθήνα. Έκθεση για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα: Πολυπολιτισμικές πολιτικές και μορφές υπηκοότητας στις ευρωπαϊκές πόλεις, 1998 (αδημοσίευτη)

The report presents the cycles of migration at the national and city level, categorizes immigrant groups on the basis of their economic and residential concentration and examines their political structures.

Η έκθεση παρουσιάζει τους μεταναστευτικούς κύκλους σε εθνικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο πόλης, κατηγοριοποιεί τις μεταναστευτικές ομάδες στη βάση της οικονομικής και οικιστικής τους συγκέντρωσης και εξετάζει τις πολιτικές τους δομές.

Petronoti, Marina

Culture as Resistance. The Transformation of Eritrean Refugees' Rootlessness, in C. Vgenopoulos (ed.), *Population Movements and Development*, Athens: Papazissis, pp 45-53, 2000

Ο πολιτισμός ως αντίσταση: Ο μετασχηματισμός του ξερριζωμού των Ερυθραίων προσφύγων, στο C. Vgenopoulos (επιμ.), *Πληθυσμιακές μετακινήσεις και Ανάπτυξη*, Αθήνα: Παπαζήσης, σσ 45-53, 2000

Ritual and ceremonial practices are approached as political actions enriched with new meanings. It is shown that they signify heightened consciousness of cultural presuppositions and that they aim to protect refugees' status and identity.

Οι εθνοτυπικές και τελετουργικές πρακτικές προσεγγίζονται ως πολιτικές πράξεις εμπλουτισμένες με νέα νοήματα. Καταδεικνύεται ότι σηματοδοτούν αυξημένη συνείδηση των διαστάσεων του πολιτισμού και προστατεύουν τη θέση και την ταυτότητα των προσφύγων.

Petronoti, Marina

Ethnic Mobilisation in Athens. Steps and Initiatives Towards Integration, in J. Tillie & A. Rogers (eds), *Multicultural Policies and Modes of Citizenship in European Cities*, Ashgate: Aldershot, pp 41-60, 2001

Εθνοτικές οργανώσεις στην Αθήνα. Βήματα και πρωτοβουλίες προς την ένταξη, στο J. Tillie & A. Rogers (επιμ.), *Πολυπολιτισμικές πολιτικές και μορφές υπηκοότητες στις ευρωπαϊκές πόλεις*, Ashgate: Aldershot, σσ 41-60, 2001

Focus on the formation of ethnic associations as a basis of immigrants' political mobilisation as well as a means of their control by state authorities. Discussion is further made of the role which leaders of ethnic bodies play and the prospects of their integration in the sphere of political decision-making.

Δίδεται έμφαση στη διαμόρφωση των εθνοτικών σωματείων ως βάση της πολιτικής κινητοποίησης των μεταναστών αλλά και ως μέσο ελέγχου τους από τις κρατικές αρχές. Ακόμη, αναλύεται ο ρόλος των εκπροσώπων των εθνοτικών αυτών ομάδων, και οι προοπτικές ένταξής τους στο χώρο λήψης πολιτικών αποφάσεων.

Psimmenos, Iordanis

The Making of Periphractic Spaces: The Case of Albanian Undocumented Female Migrants in the Sex Industry of Athens, in F. Anthias & G. Lazaridis (eds), *Gender and Migration in Southern Europe. Women on the Move*, Oxford: Berg, pp 81-102, 2000

Η διαμόρφωση περιφρακτικών χώρων: Η περίπτωση των παράνομων Αλβανίδων μεταναστριών στην αθηναϊκή βιομηχανία του σεξ, στο F. Anthias & G. Lazaridis (επιμ.), *Φύλο και μετανάστευση στη νότια Ευρώπη. Γυναίκες σε κίνηση*, Oxford: Berg, σσ 81-102, 2000

Three key issues are dealt with in this paper: globalisation, the feminisation of migration and the politics of social exclusion. The author illustrates the relevant social dynamics through the empirical study of female Albanian immigrants and their employment in the sex industry of Athens. Attention is paid to the mechanisms of marginalisation of female immigrants.

Η μελέτη αυτή διαπραγματεύεται τρία βασικά ζητήματα: την παγκοσμιοποίηση, τη θηλοκοποίηση της μετανάστευσης και την πολιτική κοινωνικού αποκλεισμού. Ο συγγραφέας αναδεικνύει τις σχετικές κοινωνικές δυναμικές μέσω της εμπειρικής μελέτης Αλβανίδων μεταναστριών που απασχολούνται στη βιομηχανία του σεξ στην Αθήνα. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στους μηχανισμούς αποκλεισμού των μεταναστριών.

Reyneri, E., Baganha M., Dal Lago A., Laacher S., et al./κ.ά.

Migrants' Insertion in the Informal Economy, Deviant Behaviour and the Impact on Receiving Societies. Comparative Reports. MIGRINF project funded by DG XII of the European Commission, Contract no. SOE2-CT95-3005, mimeo, 1999

Η είσοδος των μεταναστών στην άτυπη οικονομία, οι αποκλίνουσες συμπεριφορές και η επίδρασή τους στις χώρες υποδοχής. Συγκριτικές εκθέσεις. MIGRINF πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από την DG XII της ΕΕ, Contract no. SOE2-CT95-3005, mimeo, 1999

Romaniszyn, Krystyna

Clandestine Labour Migration from Poland to Greece, Spain and Italy: Anthropological Perspectives, in Russell King, Gabriella Lazaridis & Charalambos Tsardanidis (eds), *Eldorado or Fortress? Migration in Southern Europe*, Basingstoke: Macmillan, pp 125-144, 1999

Η λαθραία οικονομική μετανάστευση από την Πολωνία στην Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιταλία: Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις, στο Russell King, Gabriella Lazaridis & Charalambos Tsardanidis (επιμ.), *Ελντοράντο ή φρούριο; Η μετανάστευση στη νότια Ευρώπη*, Basingstoke: Macmillan, σσ 125-144, 1999

This is an empirical study with a strong theoretical framework. The author examines both theoretical perspectives from which to study labour migration from Poland to Southern Europe as well as consumption theories that may explain the incentives of contemporary immigrants. The study further includes an empirical part concerning the size and routes of Polish immigration to Southern Europe together with their employment conditions in the host countries.

Πρόκειται για εμπειρική έρευνα με ισχυρό θεωρητικό υπόβαθρο. Η συγγραφέας εξετάζει τόσο τις θεωρητικές προσεγγίσεις με τις οποίες μπορεί να μελετηθεί η οικονομική μετανάστευση από την Πολωνία στη νότια Ευρώπη, όσο και τις θεωρίες κατανάλωσης που μπορούν να ερμηνεύσουν τα κίνητρα των σύγχρονων μεταναστών. Επίσης, η μελέτη περιλαμβάνει ένα εμπειρικό κομμάτι που αφορά τον όγκο και τις διαδρομές της πολωνικής μετανάστευσης προς τη νότια Ευρώπη καθώς και τις συνθήκες απασχόλησης στις χώρες υποδοχής.

Romaniszyn, Krystyna

The Invisible Community: Undocumented Polish Workers in Athens

Η άορατη κοινότητα: Παράνομοι Πολωνοί εργάτες στην Αθήνα

New Community, 22, 2, pp/σσ 321-333, 1996

This is a study of recent Polish undocumented immigration towards Greece investigating the working and living conditions of Poles as well as the internal organisation of their community in Athens. The role of their predecessors, namely earlier political emigrants, in setting up community institutions and creating links with the host society is also discussed.

Πρόκειται για μελέτη της πρόσφατης μετανάστευσης παράνομων Πολωνών στην Ελλάδα. Διερευνώνται οι συνθήκες εργασίας και διαβίωσης των Πολωνών καθώς και η εσωτερική οργάνωση της κοινότητας που δημιουργούν στην Αθήνα. Επίσης, συζητείται ο ρόλος παλιότερων πολιτικών μεταναστών στην εγκαθίδρυση κοινοτικών θεσμών και την ανάπτυξη δεσμών με την κοινωνία υποδοχής.

Salt, John

Current and Future International Migration Trends Affecting Europe

Οι επιπτώσεις των πρόσφατων και μελλοντικών τάσεων της διεθνούς μετανάστευσης στην Ευρώπη
Strasbourg : Council of Europe, 1993 (unpublished/αδημοσίευτο)

Examination of current migratory trends and the characteristics of integration processes. The issues considered relate to worker and family reunion, employment, remittances, the regularisation process, emigration pressure in Southern Europe and policy making.

Εξέταση των πρόσφατων μεταναστευτικών τάσεων και των χαρακτηριστικών των διαδικασιών ένταξης. Τα ζητήματα που εξετάζονται συνδέονται με την επανασύνδεση των εργαζομένων με την οικογένειά τους, την απασχόληση, τα εμβάσματα, τη διαδικασία νομιμοποίησης, τις πιέσεις που ασκεί η μετανάστευση προς τη νότια Ευρώπη και τη διαμόρφωση πολιτικής.

Schwalgin, Susanne

Conflicting Constructions of Cultural Identity in the Armenian Community of Thessaloniki. Paper presented at the 2nd Conference of the Association of Anthropology on the Balkans: Identity, Migration and Boundaries in the Balkans (Bucharest, 1997) as well as at the International Sociological Conference: Cultural Identities, Cultural Co-existence: Thessaloniki as a Multicultural Crossroad (Thessaloniki, 1997)

Αλληλοσυγκρουόμενες κατασκευές της πολιτισμικής ταυτότητας στην αρμενική κοινότητα της Θεσσαλονίκης. Εισήγηση στο 2ο Συνέδριο της Ανθρωπολογικής Εταιρείας στα Βαλκάνια με θέμα: Ταυτότητα, μετανάστευση και όρια στα Βαλκάνια (Βουκουρέστι, 1997). Επίσης παρουσιάστηκε στο Διεθνές Κοινωνιολογικό Συνέδριο: Πολιτισμικές ταυτότητες, πολιτισμική συνύπαρξη. Η Θεσσαλονίκη ως πολυπολιτισμικό σταυροδρόμι (Θεσσαλονίκη, 1997)

The paper focuses on processes of boundary-construction in the Armenian community of Thessaloniki placing emphasis on how different versions of Armenianness and identity are used by different actors.

Η εισήγηση επικεντρώνεται στις διαδικασίες κατασκευής ορίων στην αρμενική κοινότητα της Θεσσαλονίκης, δίνοντας έμφαση στο πως διαφορετικές εκδοχές της Αρμενικότητας και της ταυτότητας χρησιμοποιούνται από διαφορετικά υποκείμενα.

Schwalgin, Susanne

One Armenian: One Church, Two Armenians: One School, Three Armenians: Three Parties. Constructions of Identity in the Armenian Diaspora in Greece. Paper presented at Presentation-stage Ethnologie, Warburg-Haus, Hamburg, 1999 (unpublished)

Ένας Αρμένιος: Μια εκκλησία, δύο Αρμένιοι: Ένα σχολείο, τρεις Αρμένιοι: Τρία κόμματα. Κατασκευές της ταυτότητας στην αρμενική διασπορά της Ελλάδας. Εισήγηση στο Presentation-stage Ethnologie, Warburg-Haus, Hamburg, 1999 (αδημοσίευτη)

Discussion of the conflicting academic concepts of diaspora and presentation of ethnographic data on the role of Armenian political parties in identity construction. Emphasis is placed on power relations more than the symbolic aspects of these processes.

Εξέταση των αλληλοσυγκρουόμενων ακαδημαϊκών ορισμών της διασποράς και παρουσίαση εθνογραφικών δεδομένων για το ρόλο των αρμενικών πολιτικών κομμάτων στην κατασκευή της ταυτότητας. Δίδεται έμφαση στις σχέσεις εξουσίας και λιγότερο στις συμβολικές όψεις αυτών των διαδικασιών.

Schwalgin, Susanne

Rituals in Commemoration of the Genocide, in W. Kokot, Th. Hengartner & K. Wildner (eds), *Kulturwissenschaftliche Sichtweisen auf die Stadt*, Berlin (in press)

Τελετουργίες εις μνήμην της γενοκτονίας, στο W. Kokot, Th. Hengartner & K. Wildner (επιμ.), *Η πόλη μέσα από την οπτική των επιστημών του πολιτισμού*, Berlin (υπό έκδ.)

The paper deals with the Armenian genocide as a key symbol of Armenian identity. It is shown how Armenian political elites employ certain rituals to define their identity in the context of the Greek nation-state.

Η εργασία αυτή αντιμετωπίζει το ζήτημα της αρμενικής γενοκτονίας ως σύμβολο-κλειδί της αρμενικής ταυτότητας. Επιχειρεί να δείξει πως οι αρμενικές πολιτικές ελίτ εφαρμόζουν ορισμένες τελετουργίες ώστε να ορίσουν την ταυτότητά τους στο πλαίσιο του ελληνικού έθνους-κράτους.

Schwalgin, Susanne

When Migrants Meet Diasporists. Conflicting Constructions of Home and Identity in the Armenian Community of Thessaloniki. Paper Presented at the Centre for Refugee Studies (Oxford) and the London School of Economics, 1999

Όταν οι μετανάστες συναντούν ανθρώπους της διασποράς. Αλληλοσυγκρουόμενες κατασκευές του σπιτιού και της ταυτότητας στην αρμενική κοινότητα της Θεσσαλονίκης. Εισήγηση στο Κέντρο Προσφυγικών Μελετών (Οξφόρδη) και στο London School of Economics, 1999

Armenian diasporists and migrants never share the same experiential space. Their different position in the matrix of economic, political and cultural interrelationships reflect on different constructions of home and identity.

Οι Αρμένιοι της διασποράς και οι Αρμένιοι μετανάστες δεν έχουν κοινό βιωματικό χώρο. Η διαφορετική τους θέση στο πεδίο των οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών σχέσεων αντανακλά σε διαφορετικές κατασκευές του σπιτιού και της ταυτότητας.

Schwalgin, Susanne

Why Locality Matters. Paper presented at the International Conference: Locality, Identity, Diaspora. University of Hamburg, Institute of Social and Cultural Anthropology, Hamburg, 2000 (unpublished)

Γιατί ενδιαφέρει η εντοπιότητα. Εισήγηση στο διεθνές συνέδριο: Εντοπιότητα, Ταυτότητα, Διασπορά University of Hamburg. Institute of Social and Cultural Anthropology, Hamburg, 2000 (αδημοσίευτη)

It is argued that the construction of a dichotomy between mobility and attachment to place of residence is misleading. Focus has to be placed on the relevance of everyday experience and its effects on identification processes.

Αναλύεται ως παραπλανητική η διχοτόμηση ανάμεσα στην κινητικότητα και την προσκόλληση στον τόπο κατοικίας. Κρίνεται ως αναγκαία η επικέντρωση της προσοχής στη σημασία της καθημερινής εμπειρίας και την επίδραση που ασκεί στις διαδικασίες κατασκευής της ταυτότητας.

Sidiropoulos, G., Allison, E. & Tzortzopoulou, M.

Mouvements migratoires et repartition spatiale de la population en Grece, in B.Kotzamanis (ed.), *Demography of the Balkans. Migration Flows and Geographical Population Distribution*, University of Thessaly, Reseau DemoBank, pp 146-213, 2000

Μεταναστευτικές κινήσεις και γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού στην Ελλάδα, στο B. Kotzamanis (επιμ.), *Δημογραφία των Βαλκανίων. Μεταναστευτικά ρεύματα και γεωγραφική κατανομή πληθυσμού*, University of Thessaly, Reseau DemoBank, σσ 146-213, 2000

This paper describes the migratory movements in Greece, both internal and external as well as their impact on the geographical distribution of the population in the postwar period.

Το άρθρο περιγράφει τις εσωτερικές και εξωτερικές μεταναστευτικές κινήσεις στην Ελλάδα, καθώς και τον αντίκτυπο που έχουν στη γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

Sitaropoulos, Nicholas

The New Legal Framework of Alien Immigration in Greece: A Draconian Contribution to Europe's Unification

Το νέο νομικό πλαίσιο της μετανάστευσης αλλοδαπών στην Ελλάδα: Μια δρακόντεια συμβολή στην ευρωπαϊκή ενοποίηση

Immigration and Nationality Law and Practice, 6, 3, pp/σσ 89-96, 1992

The article offers a critical review of Greek Law 1975/1991 on alien immigrants and refugees. Earlier provisions on immigrants and refugees, including the relevant articles of the Greek Constitution are presented in the article. Moreover, the scopes of the new law and its outcomes are reviewed from a critical viewpoint and its failure to protect the basic individual rights of foreigners is pointed out.

Επιχειρείται η κριτική επισκόπηση της ελληνικής νομοθεσίας (1975/1991) για τους αλλοδαπούς μετανάστες και τους πρόσφυγες. Παρουσιάζονται επίσης προηγούμενες διατάξεις που αφορούν τους μετανάστες και τους πρόσφυγες συμπεριλαμβανομένων των σχετικών άρθρων του Ελληνικού Συντάγματος. Ακόμα, γίνεται κριτική αξιολόγηση των στόχων και των αποτελεσμάτων της νέας νομοθεσίας και τονίζεται η αδυναμία της να προστατεύσει βασικά ανθρώπινα δικαιώματα των αλλοδαπών.

Stavropoulou, Maria

Refugee Law in Greece

Η ελληνική νομοθεσία για τους πρόσφυγες

International Journal of Refugee Law, 6, 1, pp/σσ 53-62, 1994

Although Greece has generally discouraged refugee integration, it takes steps towards the implementation of the asylum procedures and aims to update its national legislation. Reference to the positive as well as adverse effects on the issue of refugee protection.

Αν και η Ελλάδα έχει σε γενικές γραμμές αποθαρρύνει την ένταξη των προσφύγων, κάνει βήματα προς την κατεύθυνση της εφαρμογής διαδικασιών και της χορήγησης ασύλου προκειμένου να ανανεώσει την εθνική νομοθεσία. Αναφέρονται οι θετικές αλλά και αρνητικές επιπτώσεις της προστασίας προσφύγων.

The Odyssey of Pontic Greeks

Η Οδύσσεια των Ελλήνων του Πόντου

Journal of Refugee Studies, Special Issue, 4: 4, 1991

This collection of essays addresses the issue of the Pontic Greeks' migration or return to Greece from a variety of perspectives: from a historical point of view, with regard to language and culture, ethnic and identity ties with Greece. It discusses the political aspects of the question as well as the difficulty in conceptualising Pontic Greeks as refugees, immigrants or returnees.

Αυτή η συλλογή δοκιμίων θέτει το ζήτημα της μετανάστευσης ή επιστροφής των Ποντίων στην Ελλάδα μέσα από ποικίλες προσεγγίσεις: από μία ιστορική οπτική, με αναφορά στη γλώσσα και τον πολιτισμό, σε σχέση με δεσμούς εθνότητας και ταυτότητας με την Ελλάδα. Παράλληλα σχολιάζει τις πολιτικές όψεις του φαινομένου καθώς και τη δυσκολία προσδιορισμού των Ελλήνων του Πόντου ως προσφύγων, μεταναστών ή παλιννοστούντων.

Triandafyllidou, Anna

Dall' emigrazione all'immigrazione. La Grecia nel contesto europeo

Από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Η Ελλάδα και η ένταξή της στην Ευρώπη
Affari Sociali Internazionali, no. 3, pp/σσ 57-69, 1999

The paper discusses the recent transformation of Greece from an emigration to an immigration country and presents briefly the main policy measures adopted during the last decade. These last issues are discussed critically in relation to the international character of population movements as well as Greece's membership in the European Union.

Το δημοσίευμα αυτό ασχολείται με τον πρόσφατο μετασχηματισμό της Ελλάδας από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών και παρουσιάζει εν συντομία τα βασικά πολιτικά μέτρα με τα οποία αντιμετωπίζεται το φαινόμενο αυτό την τελευταία δεκαετία. Η μεταβολή αυτή αξιολογείται κριτικά με αναφορά στο διεθνή χαρακτήρα των πληθυσμιακών μετακινήσεων καθώς και τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Triandafyllidou, Anna

National Identity and Migration Policy: Immigrants of Greek Descent and Others

Εθνική ταυτότητα και μεταναστευτική πολιτική: Οι μετανάστες ελληνικής καταγωγής και οι Άλλοι
European Journal of Law, Philosophy and Computer Science, 2, pp/σσ 213-226, 1998

Greek immigration policy is analysed in relation to the main demographic and socio-economic characteristics of the country. The perceived ethnic and cultural homogeneity of Greek society is challenged by the sudden influx of large numbers of undocumented immigrants. The response of the state is criticised.

Αναλύεται η ελληνική μεταναστευτική πολιτική σε σχέση με βασικά δημογραφικά και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά της χώρας. Αμφισβητείται η αντίληψη για την εθνοτική και πολιτισμική ομοιογένεια της ελληνικής κοινωνίας υπό το πρίσμα ξαφνικής εισροής μεγάλου αριθμού παράνομων μεταναστών. Γίνεται κριτική παρουσίαση της αντίδρασης του κράτους.

Triandafyllidou, Anna

Racists? Us? Are You Joking? The Discourse of Social Exclusion of Immigrants in Greece and Italy, in Russell King, Gabriella Lazaridis & Charalambos Tsardanidis (eds), *Eldorado or Fortress? Migration in Southern Europe*, Basingstoke: Macmillan, pp 186-205, 1999

Ρατσιστές; Εμείς; Αστειεύεστε; Η ρητορική του κοινωνικού αποκλεισμού των μεταναστών στην Ελλάδα και την Ιταλία, στο Russell King, Gabriella Lazaridis & Charalambos Tsardanidis (επιμ.), *Ελντοράντο ή οχυρό; Η μετανάστευση στη νότια Ευρώπη*, Basingstoke: Macmillan, σσ 186-205, 1999

Comparative study of the political discourse on immigration in Greece and Italy. The analysis of interviews conducted with public administration officials, NGO representatives and trade unionists shows that more exclusionary definitions of national identity have been adopted in both countries in view of excluding and marginalising immigrants.

Συγκριτική μελέτη του πολιτικού λόγου για τη μετανάστευση στην Ελλάδα και την Ιταλία. Η ανάλυση συνεντεύξεων που διεξήχθησαν με υπαλλήλους της δημόσιας διοίκησης, αντιπροσώπους μη-κυβερνητικών οργανισμών και συνδικαλιστές, δείχνει ότι προκειμένου να επιτευχθεί ο αποκλεισμός και η περιθωριοποίηση των μεταναστών, οι δύο χώρες όλο και περισσότερο προσδιορίζουν την εθνική ταυτότητα σε όρους αποκλεισμού.

Triandafyllidou, Anna

The Emergence and Transformation of Ingroup Identity in the Political Discourse on Immigration. Paper presented at the 6th International Pragmatics Conference, Reims, 19-24 July, 1998 (Unpublished)

Η εμφάνιση και ο μετασχηματισμός της ενδο-ομαδικής ταυτότητας στον πολιτικό λόγο για τη μετανάστευση. Εισήγηση στο 6ο διεθνές συνέδριο Pragmatics, Reims, 19-24 Ιουλίου, 1998 (αδημοσίευτο)

This paper offers a qualitative analysis of interviews conducted with state officials, NGO representatives and trade unionists on the issue of immigration in Greece, Italy and Spain. The study compares the image of the immigrant and the nation constructed in the interviewees' discourse and discusses its implication for the (trans)formation of an ingroup- the nation vs. outgroup- foreigners'/immigrants' identity.

Η εισήγηση αυτή παρουσιάζει μια ποιοτική ανάλυση συνεντεύξεων με δημόσιους υπαλλήλους, αντιπροσώπους μη κυβερνητικών οργανισμών και συνδικαλιστές για τη μετανάστευση στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Συγκρίνεται η κατασκευή της εικόνας του μετανάστη και του έθνους μέσα από τον αφηγηματικό λόγο και συζητώνται οι επιπτώσεις της στο μετασχηματισμό της ενδο-ομαδικής -(ingroup)- εθνικής ταυτότητας σε αντιδιαστολή με την ταυτότητα των άλλων (outgroup).

Triandafyllidou, Anna

The Political Discourse on Immigration in Southern Europe: A Critical Analysis

Ο πολιτικός λόγος για τη μετανάστευση στη νότια Ευρώπη: Μια κριτική ανάλυση *Journal of Community and Applied Social Psychology*, Special Issue on Challenging Identities: Social Changes in "Global" Societies and the Redefinition of Psychological Boundaries. A Social Psychological Perspective on Mobility and Migration, 2000, 10, 5, pp/σσ 373-389

This study analyses the political discourse on immigration developed in Greece, Italy and Spain, in order to highlight how talk about immigration is organised around a pair of opposite identity categories, namely "Us"-nationals and "Them"-immigrants. The study is based on the qualitative discourse analysis of interviews with NGOs, trade union and public administration employees conducted in Athens, Rome and Madrid.

Η μελέτη αναλύει τον πολιτικό λόγο που αναπτύσσεται για τη μετανάστευση στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία με σκοπό να αποσαφηνίσει ότι οργανώνεται γύρω από ένα ζεύγος αντιθετικών κατηγοριών ταυτοτήτων: "Εμείς"-γηγενείς και "Αυτοί"-μετανάστες. Πρόκειται για

την ποιοτική ανάλυση συνεντεύξεων με αντιπροσώπους μη κυβερνητικών οργανισμών, συνδικαλιστές και υπαλλήλους της δημόσιας διοίκησης στην Αθήνα, τη Ρώμη και τη Μαδρίτη.

Triandafyllidou, Anna & Mikrakis, Andonis

Greece: A Ghost Wanders Through the Capital, in Bernd Baumgartl & Adrian Favell (eds), *New Xenophobia in Europe*, London: Kluwer Law International, pp 164-179, 1995

Ελλάδα: Ένα φάντασμα πλανάται στην πρωτεύουσα, στο Bernd Baumgartl & Adrian Favell (επιμ.), *Νέα ξενοφοβία στην Ευρώπη*, London: Kluwer Law International, σσ 164-179, 1995

The growing xenophobia and racism expressed in attitude surveys and the press discourse in Greece between the late '80s and early '90s is examined so as to assess the extent to which the country has become prey of a new wave of xenophobia spreading rapidly across Europe.

Εξετάζεται η αυξανόμενη ξενοφοβία και ο ρατσισμός που εκφράζονται σε δημοσκοπήσεις στάσεων και το δημοσιογραφικό λόγο στην Ελλάδα τα τέλη της δεκαετίας του '80 και τις αρχές του '90. Στόχος είναι να διαπιστωθεί ο βαθμός στον οποίο η χώρα έχει πέσει θύμα ενός νέου κύματος ξενοφοβίας που εξαπλώνεται ραγδαία στην Ευρώπη.

Triantafyllidou, Anna

Greek Immigration Policy: Fact and Fiction. Paper Presented at a Conference on the Contribution of a Changing Greece to the European Union: The Dynamics of a Complex Relationship, Hellenic Observatory, London School of Economics, 1998 (Unpublished)

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική: Πραγματικότητα και μύθος. Εισήγηση σε συνέδριο για τη συμβολή στην Ευρωπαϊκή Ένωση μιας Ελλάδας που αλλάζει: Η δυναμική μιας πολύπλοκης σχέσης. Ελληνικό Παρατηρητήριο, London School of Economics, 1998 (αδημοσίευτο)

Greek immigration policy is studied in relation to its international and, more particularly, European context. Moreover, the discrepancy between formal policy measures and informal practices of state agencies is investigated and the overall outcomes of immigration policy are assessed critically.

Μελετάται η ελληνική μεταναστευτική πολιτική με αναφορά στα διεθνή και πιο συγκεκριμένα, τα ευρωπαϊκά συμφραζόμενα. Επιπλέον, διερευνάται η ανακολουθία μεταξύ των επίσημων πολιτικών μέτρων και των ανεπίσημων πρακτικών των κρατικών φορέων και αποτιμάται κριτικά το σύνολο των αποτελεσμάτων της μεταναστευτικής πολιτικής.

Triantafyllidou, Anna

Greek Migration Policy: A Critical Note

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική: Ένα κριτικό σχόλιο

Synthesis: Review of Modern Greek Studies, 1, 1, pp/σσ 15-22, 1996

Recent immigration flows towards Greece are examined briefly and attention is paid to the new legal framework introduced by the Greek government in 1991. Law 1975-1991 is analysed critically with particular reference to the distinction between immigrants of Greek descent and "others".

Εξετάζονται εν συντομία τα πρόσφατα μεταναστευτικά ρεύματα προς την Ελλάδα και δίδεται έμφαση στο νέο νομικό πλαίσιο που έθεσε η ελληνική κυβέρνηση το 1991. Αναλύεται κριτικά ο νόμος 1975/1991 με ειδική αναφορά στη διάκριση μεταξύ μεταναστών ελληνικής καταγωγής και "άλλων".

Vergeti, Maria

Pontic Greeks from Asia Minor and the Soviet Union: Problems of Integration in Modern Greece

Έλληνες του Πόντου από τη Μικρά Ασία και τη Σοβιετική Ένωση: Προβλήματα ένταξης στη σύγχρονη Ελλάδα

Journal of Refugee Studies, 4, 4, pp/σσ 382-399, 1991

This study examines the settlement conditions of Pontic Greeks taking refugee to Greece in the 1920s as well as their social and economic integration into Greek society. The reception of later waves of Pontic Greeks' migration towards Greece is also discussed and problems in their relation with the society and the authorities are pointed out.

Η μελέτη εξετάζει τους τόπους και τις συνθήκες εγκατάστασης των Ποντίων που βρήκαν καταφύγιο στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1920, καθώς και την κοινωνική και οικονομική τους ένταξη στην ελληνική κοινωνία. Επίσης αναλύεται η υποδοχή μεταναστευτικών ρευμάτων Ποντίων στην Ελλάδα και τονίζονται τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στη σχέση τους με την κοινωνία και τις αρχές.

Voutira, Effie

Pontic Greeks Today: Migrants or Refugees?

Οι Έλληνες του Πόντου σήμερα: Μετανάστες ή πρόσφυγες;

Journal of Refugee Studies, 4, 4, pp/σσ 400-420, 1991

The study argues that Pontic Greeks are refugees, not migrants, because they have been forced in more than one occasion to change their place of residence during this century. Their recent exodus from the ex-Soviet Republics to their "homeland" Greece is more difficult to classify and reveals the inadequacy of current concepts of refugeeness and migration.

Αναπτύσσεται το επιχείρημα ότι οι Έλληνες του Πόντου είναι πρόσφυγες και όχι μετανάστες, δεδομένου ότι έχουν εξαναγκαστεί περισσότερες από μια φορές να αλλάξουν τόπο κατοικίας αυτό τον αιώνα. Περισσότερες δυσκολίες στην ταξινόμησή τους δημιουργεί η πρόσφατη έξοδος από τις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης στην "πατρίδα τους" την Ελλάδα, ενώ αποκαλύπτεται και η ανεπάρκεια των σύγχρονων εννοιών της προσφυγικότητας και της μετανάστευσης.

Wrench, John & Solomos, John

Racism and Migration in Western Europe. Oxford: Berg, 1993

Ο ρατσισμός και η μετανάστευση στη δυτική Ευρώπη, Oxford: Berg, 1993

2. Greek titles/Ελληνικοί τίτλοι

Αντωνίου, Παναγιώτα

Antoniou, Panayota

Η Ελληνο-Αρμενική κοινότητα της Αθήνας. Εκδοχές και αντιλήψεις της Αρμενικότητας μέσα από την καθημερινή συμβίωση με την ελληνική κοινωνία. Διδακτορική διατριβή: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, 1995

The Greek-Armenian Community of Athens. Interpretations and Perceptions of Armenian-ness in Daily Interaction with Greek Society. PhD thesis: University of the Aegean, Dept. of Social Anthropology, 1995

Στοιχεία από επιτόπια έρευνα για τα πολιτικά, θρησκευτικά, εκπαιδευτικά και πολιτιστικά κέντρα των Ελληνο-Αρμενίων του Νέου Κόσμου. Αναζητούνται οι εκδοχές και οι αντιλήψεις τους για την ιδιαίτερη ταυτότητά τους και τη συνέχεια της Αρμενικότητας με την προσδοκία της επιστροφής η οποία τροφοδοτεί την εθνοτική τους οργάνωση, στάσεις και πρακτικές.

This thesis supplies data from fieldwork conducted in Greek-Armenians' political, religious, educational and cultural centres in the Athenian neighbourhood of Neos Kosmos. The author traces interpretations and perceptions concerning their particular identity as well as the association between Armenianess and the anticipation of return which brings about certain forms of their ethnic organisation, attitudes and practices.

Αντωνίου, Παναγιώτα

Antoniou, Panayota

Η κατασκευή της Ελληνο-Αρμενικής ταυτότητας. Μια ανθρωπολογική προσέγγιση. Εισήγηση στο συνέδριο: Έλληνες και Αρμένιοι στη Ν. Α. Ευρώπη και τη Μ. Ασία κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα. Ζητήματα συμβίωσης και επιβίωσης. Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου. Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, 1994

The Construction of Greek-Armenian Identity. An Anthropological Approach. Paper presented at the International Conference on Greeks and Armenians in Southeastern Europe and Asia Minor during the 19th and 20th centuries. Issues of cohabitation and survival. Research Foundation of the Peninsula of Aimos, University of Thessaloniki, Department of History and Archaeology, 1994

Αντωνίου, Παναγιώτα

Antoniou, Panayota

Το αρμενικό όραμα της επιστροφής. Μνήμη προσανατολισμένη στο μέλλον, στο Ρ. Μπενβένιστε & Θ. Παραδέλλης (επιμ.), *Διαδρομές και τόποι της μνήμης*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, σσ 115-126, 1999

The Armenian Vision of Return. Memory Oriented Towards the Future, in R. Benveniste and Th. Paradellis (eds), *Paths and Places of Memory*, Athens: Alexandria, pp 115-126, 1999

Εξετάζονται οι μηχανισμοί συγκρότησης και ένταξης των Αρμενίων της διασποράς με κεντρικό σημείο αναφοράς το όραμα ή την ουτοπία επιστροφής.

A study of the formation and integration mechanisms of Armenians of diaspora which are mainly centred around their vision or utopia of return.

Βαΐου, Ντίνα & Χατζημιχάλης, Κωστής

Vaiou, Dina & Chatzimichalis, Kostis

Με τη ραπτομηχανή στην κουζίνα και τους Πολωνούς στους αγρούς. Πόλεις, περιφέρειες και άτυπη εργασία, Αθήνα : Εξάντας, 1997

With the Sewing-machine in the Kitchen and Poles in the Fields. Cities, Peripheries and Informal Labour, Athens: Exantas, 1997

Εξετάζεται η οργάνωση του χώρου ως ενεργητικού συντελεστή στις κοινωνικές αλλαγές που παρατηρούνται στις ελληνικές πόλεις. Η προσοχή συγκεντρώνεται στις συνθήκες άνισης αστικής και περιφερειακής ανάπτυξης με πλαίσιο αναφοράς το δυναμισμό που παρουσιάζεται τις τελευταίες δεκαετίες. Οι άξονες γύρω από τους οποίους στρέφεται η ανάλυση αφορούν τη σύνδεση ανάμεσα στους τρόπους λειτουργίας των τοπικών αγορών εργασίας και τις παγκόσμιες διαδικασίες, όπως επίσης την ανάπτυξη των αγροτικών ενδιάμεσων περιοχών, των άτυπων οικονομικών δραστηριοτήτων και των πολιτικών που απευθύνονται σε περιθωριακές ομάδες (αλλοδαπούς κ.λπ.)

A study of the organisation of space as a determinant of social changes observed in Greek cities. Attention is paid to the unequal conditions of urban and peripheral development in the context of the dynamic changes observed over recent decades. The analysis focuses on the link between the functions of local labour markets and global processes as well as on the growth of intermediary rural areas, informal economic activities and policies addressed to marginal groups (foreigners etc.)

**Βαρουξή Χ., Φραγκίσκου Α., Σαρρή Ν., Μιχελογιαννάκης Ι., Τσακιρίδη Ο., Πλεξουσάκη Ε.
Varouxi Ch., Fragiskou A., Sarris N., Miheloyannakis I., Tsakiridi O., Plexousaki E.**

Η πρόσληψη του "ξένου": Διαστάσεις ξενοφοβίας στην Ελλάδα, Αθήνα: ΕΚΚΕ, 1997 (αδημοσίευτο)
The Perception of "the Foreigner": Dimensions of Xenophobia in Greece, Athens: ΕΚΚΕ, 1997 (unpublished)

Η μελέτη εμπεριέχει ενότητες που αφορούν τους αλλοδαπούς όσο και τους ομογενείς πρόσφυγες ή άλλες πολιτισμικές ομάδες στην Ελλάδα (Πομάκους, Τσιγγάνους, Έλληνες Μουσουλμάνους). Οι συγγραφείς επεξεργάζονται δευτερογενές υλικό με ποσοτικές μεθόδους ή αναλύουν εμπειρικά δεδομένα που έχουν συγκεντρωθεί με ποιοτικές μεθόδους. Παράλληλα με την εξέταση των στοιχείων που εικονογραφούν το θεσμικό πλαίσιο, τις διαδικασίες προσέλευσης και την οργάνωση της παραμονής και εργασίας των αλλοδαπών, δίνεται έμφαση στις στάσεις που υιοθετούνται απέναντί τους ως όψεις ρατσισμού και ξενοφοβίας.

The study consists of various sections concerning foreign and ethnic Greek refugees or other cultural groups in Greece (Pomaks, Gypsies, Greek Muslims). Its authors elaborate secondary sources using quantitative methods or analyse empirical data collected with qualitative methods. They examine works illustrating the institutional framework, the processes of foreigners' arrival and organisation of their living and working conditions, while also placing emphasis on the attitudes towards foreigners as aspects of racism and xenophobia.

**Βεϊκου, Μαριαγγέλα
Veïkou, Mariagela**

Αναγκαστική μετανάστευση: Στοιχεία κοινωνικού αποκλεισμού και εθελοντικής αποδοχής ανισοτήτων, στο *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: Εξάντας και Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, σσ 479-487, 1998

Forced Immigration: Data on Social Exclusion and the Voluntary Acceptance of Inequalities, in *Social Inequalities and Social Exclusion*, Athens: Exantas and Sakis Karagiorgas Foundation, pp 479-487, 1998

Θεωρητική κυρίως εξέταση των μηχανισμών κοινωνικού αποκλεισμού των Αλβανών μεταναστών στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και ανάλυση, με βάση στοιχεία εμπειρικής έρευνας, των διαδικασιών επαναπροσδιορισμού και απόρριψης της πολιτισμικής και φυλετικής τους ταυτότητας.

A theoretical examination of social exclusion mechanisms concerning Albanian immigrants in contemporary Greek society. Analysis is further made of empirical data on redefinition processes and more specifically, Albanian immigrants' rejection of their own cultural and racial identity.

Βείκου, Χριστίνα

Veïkou, Christina

Ζώντας ανάμεσα σε “άλλους”. Η βίωση ενός εκούσιου αποκλεισμού, στο Ρωξάνη Καυταντζόγλου & Μαρίνα Πετρονώτη (επιμ.), *Όρια και περιθώρια. Εντάξεις και αποκλεισμοί*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, σσ 131-150, 2000

Living Among “Others”. Experiencing a Voluntary Exclusion, in Roxani Caftantzoglou & Marina Petronoti (eds), *Boundaries and Margins. Inclusions and Exclusions*, Athens: ΕΚΚΕ, pp 131-150, 2000

Μελετώνται οι σχέσεις των Ποντίων μαθητών στο χώρο του σχολείου με αναφορά στις αναπαραστάσεις και τη συμπεριφορά των Ελλήνων απέναντι στην εθνική και πολιτισμική ετερότητα όπως επίσης το πως χρησιμοποιούν οι νεαροί Πόντιοι τη πολιτισμική τους κληρονομιά ως μέσο κατασκευής της ιδιαίτερης ταυτότητάς τους.

This is a study of Pontic students’ relations in the school environment with reference to Greek people’s representations and attitudes towards national and cultural “otherness” as well as the use young people make of their cultural heritage as a means of constructing their specific identity.

Βιδάλη, Άννα

Vidali, Anna

Σύγχρονη ελληνική ταυτότητα και μειονότητες

Contemporary Greek Identity and Minorities

Ο Πολίτης/Ο Politis, 23, σσ/pp 33-36, 1996

Καταγραφή ορισμένων προβληματισμών γύρω από τις έννοιες της διαφορετικότητας και της μειονότητας με αφορμή την αντιμετώπιση αλλοεθνών μαθητών στα σχολεία και τη συζήτηση γύρω από τη συγκρότηση μιας νέας ελληνικής ταυτότητας.

Presentation of a series of questions concerning the concepts of otherness and minority. The discussion is initiated by the attitudes towards foreign students at schools and the discourse about the construction a new Greek identity.

Βούλγαρης, Γ., Δώδος, Δ., Καφετζής, Π., Λυριντζής, Χ., Μιχαλοπούλου, Κ., Νικολακόπουλος, Η., Σπουρδαλάκης, Μ. & Τσουκαλάς, Κ.

Voulgaris, J., Dodos, D., Kafetzis, P., Lyrintzis, Ch., Michalopoulou, K., Nikolakopoulos E., Spourdalakis, M. & Tsoukalas, C.

Η πρόσληψη και η αντιμετώπιση του “άλλου” στη σημερινή Ελλάδα. Πορίσματα εμπειρικής έρευνας, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 5, σσ 81-100, 1995

The Perception and Treatment of the Other in Contemporary Greece. Findings of an Empirical Research, *Greek Review of Political Science*, 5, pp 81-100, 1995

Ανάλυση στοιχείων του Ευρωβαρόμετρου με άξονα τη σχέση ανάμεσα στην έλευση μεταναστευτικών ρευμάτων και τις στάσεις που υιοθετούν οι Έλληνες απέναντί τους. Επισήμανση της διαμόρφωσης ξενοφοβικών αντιλήψεων που όμως δεν έχουν ακόμη κρυσταλλωθεί σε ακραίες συμπεριφορές.

An analysis of Eurobarometer data with reference to the relation between the arrival of immigrant flows and Greeks’ attitudes towards them. The study calls attention to the formation of xenophobic perceptions which, however, have not yet crystallized into radical attitudes.

Γλυτσός, Νίκος

Glytsos, Nicos

Προσφορά και ανάγκες σε εργασία στην ελληνική οικονομία κατά περιφέρεια και επάγγελμα μέχρι το τέλος του αιώνα και δυνατότητα απασχόλησης πολιτικών προσφύγων και Ποντίων, Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο, ΚΕΚΜΟΚΟΠ & Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, 1993

Labour Supply and Demand in the Greek Economy According to Region and Profession until the End of the Century and the Potential for Political Refugees' and Pontic Greeks' Employment, Athens: Panteion University, ΚΕΚΜΟΚΟΡ & General Secretariat of Greek Diaspora, 1993

Αναφορά στις οικονομικές εξελίξεις, την απασχόληση και την ανεργία, τις μακροχρόνιες προοπτικές που υπάρχουν γύρω από τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τις πηγές προσφοράς της κατά περιφέρεια.

Brief presentation of economic development, employment and unemployment as well as long-term prospects about the creation of new jobs and their sources in different geographic regions.

Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Αθήνας

Athens Labour Centre

Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίσοι, Αθήνα, 1995 (αδημοσίευτο)

All Different, All Equal, Athens, 1995 (unpublished)

Μελέτη για τους παράνομα απασχολούμενους αλλοδαπούς στην Ελλάδα και τη στάση του συνδικαλιστικού κινήματος απέναντι σε αυτούς. Παράλληλα, το δημοσίευμα παρουσιάζει στοιχεία από σχετική έρευνα της κοινής γνώμης.

A study about undocumented foreign workers in Greece and the attitudes of the labour movement towards them. The study also presents data from a public opinion research.

Ηνωμένα Έθνη. Γραφείο Υπάτου Αρμοστή για τους Πρόσφυγες

United Nations.UNHCR

Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων, Αθήνα: Ηνωμένα Έθνη, 1993

A Handbook on Processes and Criteria of Definition of Refugee Status, Athens: UN, 1993

Εγχειρίδιο που εξετάζει το νομικό καθεστώς των προσφύγων και την προσφυγική ιδιότητα σύμφωνα με τη σύμβαση του 1951 και το πρωτόκολλο του 1967. Δεδομένου ότι λαμβάνεται υπόψη η εμπειρία της πολιτικής των κρατών, το κείμενο αυτό αποτελεί οδηγό για πρακτική χρήση.

A handbook examining the legal status of refugees as well as refugee status according to the 1951 Convention and the 1967 Protocol. To the extent that the experience of state policies is taken into account, this text serves as a guide for practical use.

Θεοδωρόπουλος, Χρήστος & Σικιώτου, Αθανασία

Theodoropoulos, Christos & Sikiotou Athanasia

Η προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών εργατών και των οικογενειών τους . Η διεθνής και η εθνική διάσταση, Αθήνα: Εστία, 1994

The Protection of the Rights of Immigrant Workers and their Families. The International and National Dimension, Athens: Estia, 1994

Τόμος βασισμένος στο υλικό συμποσίου με τον ίδιο τίτλο. Στις δύο κεντρικές ενότητες εξετάζονται, αντίστοιχα, ζητήματα συναφή με τη στάση της διεθνούς κοινότητας απέναντι στους μετανάστες (διεθνείς συμβάσεις, δικαιώματα κ.ά.) και την αντιμετώπιση των εργασιακών, πολιτικών και οικογενειακών προβλημάτων των μεταναστών στην Ελλάδα.

A volume based on material collected at a conference with the same title. The first section examines issues pertaining to the international community's position towards immigrants (international conventions, rights, etc.) and the second describes the ways in which immigrants' employment, political, and family problems are dealt with in Greece.

Καβουνίδη, Τζένη
Cavounidis, Jennifer

Μετανάστες στην Ελλάδα: Απασχόληση και κοινωνικές πολιτικές.

Εισήγηση στο συνέδριο: Πληθυσμός και ανάπτυξη στην Ελλάδα, Ελληνική Εταιρεία Δημογραφικών Μελετών, Αθήνα, 1998 (αδημοσίευτο)

Immigrants in Greece: Employment and Social Policies. Paper presented at the Conference: Population and Development in Greece, Greek Society of Demographic Studies, Athens, 1998 (unpublished)

Ο σχεδιασμός κατάλληλων πολιτικών για την κοινωνική και οικονομική ένταξη των μεταναστών που θα νομιμοποιηθούν απαιτεί διάφορες συναφείς γνώσεις. Αν και ανεπαρκή, τα στοιχεία που καταθέτουν για τη νομιμοποίησή τους, προσφέρουν μια πρώτη ευκαιρία γνωριμίας με τα κοινωνικά και οικονομικά τους χαρακτηριστικά.

The planning of effective policies concerning the social and economic integration of immigrants who will be regularised depends on the availability of relevant information. Although inadequate, the personal data they submit when they apply for regularisation, offer an opportunity to trace their social and economic characteristics.

Καβουνίδη, Τζένη
Cavounidis, Jennifer

Μετανάστευση, νομιμοποίηση και κοινωνικά δίκτυα. Εισήγηση στην ημερίδα: Πρόσφυγες και μετανάστες στην ελληνική αγορά εργασίας, Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα, 1998 (αδημοσίευτο)

Immigration, Regularisation and Social Networks. Paper Presented at a one-day conference: Refugees and Immigrants in the Greek Labour Market, Greek Centre for European Studies, Athens, 1998 (unpublished)

Ο ρόλος των κοινωνικών δικτύων είναι πολύ σημαντικός τόσο για τη διαμόρφωση μεταναστευτικών ροών όσο και για τις μορφές κοινωνικής ένταξης των μεταναστών στη χώρα υποδοχής. Ορισμένες διαστάσεις του ρόλου των δικτύων εξετάζονται σε σχέση με τη διαδικασία νομιμοποίησης.

Social networks play a very important role in the formation of immigrant flows as well as the forms immigrants' social integration assume in the host country. Certain dimensions of the role networks play in relation to the process of regularisation are also examined.

Καβουνίδη, Τζένη
Cavounidis, Jennifer

Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στην οικογενειακή εργασία. Εισήγηση στην ημερίδα: Μετανάστες στην Ελλάδα. Αγορά εργασίας και ζητήματα πολιτικής, Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας & ΕΚΚΕ, Αθήνα 1999 (αδημοσίευτο)

The Effects of Immigration on Family Labour. Paper presented at a one-day conference: Immigrants in Greece. The Labour Market and Policy Issues, National Labour Institute & ΕΚΚΕ, Athens 1999 (unpublished)

Εξετάζονται οι ιδιόμορφες επιπτώσεις της παρουσίας μεταναστών στην απασχόληση των Ελλήνων. Εργασίες που άλλοτε εκτελούντο στο πλαίσιο της οικογένειας ανατίθενται, με χαμηλή αμοιβή, σε μετανάστες. Η διαθεσιμότητα την οποία δηλώνουν ως προς την ανάληψη αυτών των εργασιών ωθεί τη μετατροπή της οικογενειακής εργασίας σε μισθωτή.

Examination of the specific effects immigrants' presence has on the Greek labour market. Jobs which were formerly performed by family members are now assigned to immigrants with low wages. Their availability in undertaking such jobs promotes the transformation of family labour into paid labour.

Καβουνίδη, Τζένη & Χατζάκη, Λουκία
Cavounidis, Jennifer & Chatzaki, Loukia

Αλλοδαποί που υπέβαλαν αίτηση για κάρτα προσωρινής παραμονής: Υπηκοότητα, φύλο και χωροθέτηση, Αθήνα : Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, 1999

Foreigners Applying for Temporary Residence Card: Citizenship, Gender and Area of Settlement, Athens, National Labour Institute, 1999

Συστηματική επεξεργασία των στοιχείων που προκύπτουν από τη βάση δεδομένων για τους αλλοδαπούς οι οποίοι υπέβαλαν αίτηση για κάρτα παραμονής το 1998. Αφενός υπογραμμίζονται τα προβλήματα που παρουσιάζουν οι ασάφειες στη συμπλήρωση των αιτήσεων και αφετέρου επισημαίνεται η σπουδαιότητα των δεδομένων όχι μόνο ως προς την ποσοτική τους διάσταση αλλά ως προς την περιγραφή τον πρώτου προγράμματος νομιμοποίησης που διεξάγεται στην Ελλάδα ως χώρα υποδοχής μεταναστών. Στο πλαίσιο αυτού του προβληματισμού αναλύεται η σύνθεση των νεοαφιχθέντων πληθυσμών κατά υπηκοότητα, φύλο και περιοχή εγκατάστασης.

A systematic elaboration of material deriving from the database on immigrants who applied for regularisation in 1998. On the one hand, the authors underline that filling-in applications proved difficult because of their ambiguity. On the other, they point out the importance of the collected data, not only with respect to their quantitative dimension but also insofar as they describe the first regularisation programme conducted in Greece as a host country. Within this framework, the composition of newly arriving populations is analysed according to their citizenship, gender, and area of residence.

Καρύδης, Βασίλης
Karydis, Vassilis

Η εγκληματικότητα των μεταναστών στην Ελλάδα. Ζητήματα θεωρίας και αντεγκληματικής πολιτικής, Αθήνα: Παπαζήσης, 1996

Immigrants' Criminality in Greece. Issues of Theory and Anti-criminal Policy, Athens: Papazissis, 1996

Εξετάζεται διεξοδικά η έλευση μεταναστευτικών πληθυσμών στην Ελλάδα και η σχετική μεταναστευτική νομοθεσία. Ανιχνεύεται παράλληλα η στατιστική εικόνα της εμφανούς εγκληματικότητας των λαθρομεταναστών και η κατασκευή στερεοτύπων για αυτούς.

The arrival of immigrant populations in Greece and the relevant legislation are thoroughly examined. At the same time, the article traces the statistical evidence on undocumented immigrants' criminality and the construction of stereotypes about them.

Καρύδης, Βασίλης
Karydis, Vassilis

Η εγκληματικότητα των μεταναστών: Μύθος και πραγματικότητα, στο Σ. Δημητρίου (επιμ.), *Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και μηχανισμοί παραγωγής του*, Αθήνα: Ιδεοκίνηση, σσ 143-151, 1997

Immigrants' Criminality: Myth and Reality, in S.Dimitriou (ed.), *Forms and Production Mechanisms of Social Exclusion*, Athens: Ideokinisi, pp 143-151, 1997

Καταγραφή των τρόπων με τους οποίους ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτυπώνεται στις αντιλήψεις για την εγκληματικότητα των μεταναστών εμπεδώνοντας στερεότυπα και αντιδράσεις.

A recording of the way in which social exclusion is imprinted in perceptions concerning immigrants' criminality, thereby consolidating stereotypes and reactions.

Καρύδης, Βασίλης
Karydis, Vassilis

Λαθρομετανάστευση, εγκληματικότητα και αντεγκληματική πολιτική, Αθήνα: Σάκκουλας, 1996
Illegal Immigration, Criminality and Anti-criminal Policy, Athens: Sakkoulas, 1996

Εξετάζεται το θεσμικό πλαίσιο της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παράλληλα με τη σημασία των στερεοτύπων που αποδίδουν την αύξηση της εγκληματικότητας στη μετανάστευση.

This article examines the institutional framework of human rights along with the importance of stereotypes that link immigration with the rise in criminality.

Κασιμάτη, Κούλα

Kassimati, Koula

Μετανάστες και ελληνική πολιτική. Πόντιοι από την πρώην ΕΣΣΔ, στο Λ. Κατσέλη & Θ. Πελαγίδης (επιμ.), *Για μία Ευρώπη των κοινωνικών δικαιωμάτων*, Αθήνα: Παπαζήσης, σσ 126-130, 1998

Immigrants and Greek Policy. Pontic Greeks from the Former USSR, in L.Katseli & Th. Pelagidis (eds), *For a Europe of Social Rights*, Athens: Papazisis, pp 126-130, 1998

Το άρθρο αναφέρεται στην οικονομική και κοινωνική ένταξη των Ποντίων μεταναστών από την πρώην ΕΣΣΔ στην ελληνική κοινωνία και σχολιάζει όψεις της κοινωνικής πολιτικής.

This paper refers to the economic and social integration of Pontic Greeks from the former Soviet Union in the Greek society, and discusses some aspects of social policy.

Κασιμάτη, Κούλα

Kassimati, Koula

Πόντιοι στην Ελλάδα και κοινωνικός αποκλεισμός στο Κούλα Κασιμάτη (επιμ.), *Κοινωνικός αποκλεισμός. Η ελληνική εμπειρία*, Αθήνα: Gutenberg & ΚΕΚΜΟΚΟΠ, σσ 275-305, 1998

Pontic Greeks and Social Exclusion in Greece in Koula Kassimati (ed.), *Social Exclusion. The Greek Experience*, Athens: Gutenberg & ΚΕΚΜΟΚΟΠ, pp 275-305, 1998

Εξέταση του κοινωνικού αποκλεισμού των Ποντίων οι οποίοι ήρθαν στην Ελλάδα στα τέλη της δεκαετίας του 1980. Ειδικότερη αναφορά γίνεται στην εκπαίδευση, την εργασία και την κοινωνική τους ζωή: αναλύονται οι συναφείς με αυτούς στάσεις και η κοινωνική πολιτική.

Examination of the social exclusion of Pontic Greeks arriving in Greece at the end of the 1980s. Special reference is made to their education, work and social life. Attitudes and social policies concerning them are also analysed.

Κασιμάτη, Κούλα

Kassimati, Koula

Πολιτικοί πρόσφυγες από τις ανατολικές χώρες: Κοινωνική και οικονομική τους ένταξη, Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο, ΚΕΚΜΟΚΟΠ & Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, 1993

Political Refugees from the Eastern Bloc: Their Social and Economic Integration. Athens: Panteion University, ΚΕΚΜΟΚΟΠ & General Secretariat of Greek Diaspora, 1993

Αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας για τους πολιτικούς πρόσφυγες στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Η μελέτη εστιάζεται στη μετακίνησή τους, το επίπεδο εκπαίδευσης, την εργασία, τη σύνθεση του νοικοκυριού, τις στάσεις και τις αντιλήψεις που τους αφορούν.

Conclusions drawn from an empirical research on political refugees in Athens and Thessaloniki. The study focuses on their mobility, educational background, employment, the composition of the domestic unit as well as social attitudes and perceptions concerning them.

Κάτσικας, Χρήστος

Katsikas, Christos

Αποκλεισμός από την εκπαίδευση - απόρριψη από την εργασία. Η περίπτωση των παιδιών των Ποντίων μεταναστών από την πρώην ΕΣΣΔ, στο *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: Εξάντας & Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, σσ 444-454, 1998

Exclusion from Education - Rejection from Work. The Case of Pontic Immigrants' Children from the Former Soviet Union, in *Social Inequalities and Social Exclusion*, Athens: Exantas & Sakis Karagiorgas Foundation, pp 444-454, 1998

Γενική επισκόπηση της εγκατάλειψης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα από μια μερίδα εφήβων και των χαρακτηριστικών των παιδιών αυτών. Το δεύτερο μέρος της μελέτης επικεντρώνεται στα παιδιά των Ποντίων και τις δυσκολίες που συναντούν ως προς την ένταξή τους στο ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης και σε άτυπες μορφές εργασίας.

A general review of teenagers' drop out from high schools in Greece and their characteristics. The second part of the study focuses on Pontic Greeks' children and the difficulties they encounter in integrating into the Greek educational system and the informal labour market.

Κατσορίδας, Δημήτρης

Katsoridas, Dimitris

Αλλοδαποί εργαζόμενοι στην Ελλάδα και οι συνθήκες διαβίωσής τους, Αθήνα: Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, 1996 (αδημοσίευτο)

Foreign Workers and their Living Conditions in Greece, Athens: National Labour Institute, 1996 (unpublished)

Η μελέτη παρουσιάζει διαθέσιμα στοιχεία και εκτιμήσεις σχετικά με τους νόμιμους αλλά και παράνομους μετανάστες, τους αιτούντες άσυλο και τους παλιννοστούντες ομογενείς. Εξετάζονται επίσης οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας των αλλοδαπών καθώς και το νομικό καθεστώς στο οποίο υπόκεινται. Ο συγγραφέας σχολιάζει την άνοδο του ρατσισμού στην Ελλάδα κατά την διάρκεια των τελευταίων χρόνων συνδέοντας τα φαινόμενα αυτά με την παρουσία αλλοδαπών στην αγορά εργασίας. Η μελέτη περιλαμβάνει προτάσεις για τη νομιμοποίηση των μεταναστών.

This study presents available data and assessments concerning legal and undocumented immigrants, asylum seekers and repatriates of Greek origin. It also examines immigrants' living and working conditions as well as their legal status. The author comments on the rise of racism in Greece during the last few years with respect to immigrants' presence in the labour market. Suggestion are also made about the regularisation process.

Κοιλιάρη, Αγγελική

Kiliari, Ageliki

Ξένος στην Ελλάδα. Μετανάστες, γλώσσα και κοινωνική ένταξη. Στάση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στους μετανάστες ομιλητές, Αθήνα: Παρατηρητής, 1997

Being Foreigner in Greece. Immigrants, Language and Social Integration. Attitudes of the Greek Society towards Immigrant Speakers, Athens: Paratiritis, 1997

Εξάρτηση των σχέσεων που διαμορφώνουν οι μετανάστες στη χώρα υποδοχής από τη δυνατότητα γλωσσικής επικοινωνίας και το λόγο που παράγουν ως στοιχείο αμφίδρομης εξάρτησης.

This study examines the extent to which the relationships immigrants form in the receiving country are influenced by their ability for verbal communication and the discourse they generate as an element of bilateral dependence.

Κοινοπραξία ΚΕΔΟΑ & ΙΑΒΑΣ

KEDOA & IAVAS Cooperative

Μετανάστευση και τοπικές αγορές εργασίας στη βόρεια Ελλάδα, Αθήνα, 1994 (αδημοσίευτο)

Immigration and Local Labour Markets in Northern Greece, Athens, 1994 (unpublished)

Μετά από μια συνοπτική παρουσίαση της κατάστασης στην Ελλάδα καθώς και των θεωρητικών προσεγγίσεων στην ανάλυση της μετανάστευσης, η μελέτη επικεντρώνεται στα αποτελέσματα πρόσφατης εμπειρικής έρευνας σχετικά με τις επιπτώσεις της απασχόλησης παράνομων μεταναστών στις τοπικές αγορές εργασίας στη βόρεια Ελλάδα. Παρατίθενται επίσης πίνακες με τα πρωτογενή στοιχεία της έρευνας.

Following a brief review of the situation in Greece and the theoretical perspectives employed in the analysis of immigration, the study focuses on the findings of a recent empirical research concerning the effects of undocumented immigrant's employment in local labour markets of Northern Greece. It also presents tables of the collected data.

Κόντης, Αντώνιος

Kontis, Antonios

Η Ελλάδα: Χώρα υποδοχής μεταναστών, στο Θ. Πελαγίδης & Στ. Κωνσταντινίδης (επιμ.), *Η Ελλάδα προς τον 21ό αιώνα*, Αθήνα: Παπαζήσης, σσ 292-324, 2000

Greece: A Host Country, in Th. Pelagidis & St. Constandinidis (eds), *Greece towards the 21st Century*, Athens: Papazissis, pp 292-324, 2000

Προσέγγιση του μετανάστη ως νέου κοινωνικού υποκειμένου. Αναλύονται τα αίτια δημιουργίας της μεταναστευτικής ροής προς την Ελλάδα, σκιαγραφούνται τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των μεταναστών και εξετάζονται συνοπτικά οι βασικές επιδράσεις τους στην ελληνική οικονομία και κοινωνία.

Immigrants are approached as new social subjects. The causes of immigration influx to Greece are analysed, the morphological characteristics of immigrants are delineated and their primary effects on Greek economy and society are briefly examined.

Κόντης, Αντώνιος

Kontis, Antonios

Ημεδαπό και αλλοδαπό εργατικό δυναμικό στην ελληνική αγορά εργασίας, στο *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: Εξάντας & Ίδρυμα Σάκης Καράγιωργας, σσ 509-533, 1998

The Domestic and Foreign Labour Force in the Greek Labour Market, in *Social Inequalities and Social Exclusion*, Athens: Exantas & Sakis Karagiorgas Foundation, pp 509-533, 1998

Παρουσίαση των πρόσφατων μεταναστευτικών εισροών προς την Ελλάδα και ανάλυση των συνθηκών απορρόφησης των αλλοδαπών εργαζομένων στην ελληνική αγορά εργασίας. Το άρθρο επεξεργάζεται το ερώτημα αν οι ξένοι και οι Έλληνες εργάτες αναπτύσσουν μια σχέση υποκατάστασης ή συμπληρωματικότητας και ανιχνεύει τις συνέπειες μιας τέτοιας σχέσης.

A review of current immigrant flows to Greece, and analysis of the conditions contributing to foreign workers' absorption into the Greek labour market. The paper raises the question whether foreign and Greek workers develop a relationship of substitution or complementarity and investigates its effects.

Κόντης, Αντώνιος

Kontis, Antonios

Μετανάστευση και αγορά εργασίας, στο Π. Καζάκος & Π. Λιαργκόβας (επιμ.), *Μεταρρύθμιση και οικονομική συνεργασία στη ΝΑ Ευρώπη*, Αθήνα: Σιδέρης, σσ 293-329, 1996

Immigration and the Labour Market, in P. Kazakos & P. Liargovas (eds), *Reformation and Economic Co-operation in SE Europe*, Athens: Sideris, pp 293-329, 1996

Διερευνάται η σχέση του εργατικού μεταναστευτικού ρεύματος με την ελληνική αγορά εργασίας και τις χώρες προέλευσης. Εξετάζεται η μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ προς τρίτες χώρες και οι συνέπειές της στη μεταναστευτική κινητικότητα των Βαλκάνιων λαών. Διατυπώνονται σκέψεις για τη διαμόρφωση εθνικής μεταναστευτικής πολιτικής.

A study of the relation between immigrant labour flows with the Greek labour market and the sending countries. The immigration policy of the EU vis-a-vis other countries and its consequences on Balkan immigrants' mobility are also examined and certain thoughts concerning the formation of a national immigration policy are spelled out.

Κοτζαμάνης, Βύρων, Πετρονώτη, Μαρίνα & Τζωρτζοπούλου, Μαρία
Kotzamanis, Vyron, Petronoti, Marina & Tzortzopoulou, Maria

Πολιτικοί πρόσφυγες: Εξελίξεις και θέματα πολιτικής, στο Η. Κατσούλης, (επιμ.), *Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα. Κύρια θέματα και προσδιορισμός προτεραιοτήτων πολιτικής*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, τ. Α, σσ 307-329, 1996

Political Refugees: Developments and Policy Issues, in E. Katsoulis (ed.), *Dimensions of Social Exclusion in Greece. Central Issues and Definition of Policy Priorities*, Athens: ΕΚΚΕ, vol. A, pp 307-329, 1996

Επισήμανση των παραγόντων που καθιστούν την Ελλάδα χώρα “προτίμησης” των προσφυγικών πληθυσμών και της απόκλισης που υφίσταται ανάμεσα στις θεσμικές ρυθμίσεις αφενός, τις κοινωνικές αναπαραστάσεις και τις πρακτικές αντιμετώπισης των πληθυσμών αυτών αφετέρου.

This study points out the factors rendering Greece a “preferred” country for refugee populations; it also notes the divergence between, on the one hand, institutional regulations and on the other, social representations and practices adopted towards these populations.

Κούρτοβικ, Γιάννα
Kourtovik, Gianna

Οι ποινικές διαδικασίες ως μοχλός διακρίσεων και κοινωνικού αποκλεισμού, στο Σ. Δημητρίου (επιμ.), *Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και μηχανισμοί παραγωγής του*, Αθήνα: Ιδεοκίνηση, σσ 153-162, 1997

Penal Processes as a Means of Discrimination and Social Exclusion, in S. Dimitriou (ed.), *Forms and Production Mechanisms of Social Exclusion*, Athens: Ideokinisi, pp 153-162, 1997

Αναφορά στην υποδεέστερη θέση στην οποία οι νόμοι κατατάσσουν τους αλλοδαπούς με αποτέλεσμα το στιγματισμό τους και τον εθισμό της κοινωνίας σε πρακτικές διαχωρισμού και αποβολής.

Reference is made to the subordinate position foreigners are accorded by law, resulting in their stigmatisation and the adoption by Greek society of practices of segregation and exclusion.

Κωνσταντινίδου, Χριστίνα
Konstantinidou, Christina

Κοινωνικές αναπαραστάσεις του εγκλήματος. Η εγκληματικότητα των Αλβανών μεταναστών στον αθηναϊκό τύπο, στο Α. Κουκουτσάκη (επιμ.), *Εικόνες εγκλήματος*, Αθήνα: Πλέθρον, σσ 103-141, 1999

Social Representations of Crime. The Criminality of Albanian Immigrants in the Athenian Press, in A. Koukoutsaki (ed.), *Images of Crime*, Athens: Plethron, pp 103-141, 1999

Αντικείμενο της ανάλυσης είναι η διερεύνηση της μορφής που προσλαμβάνει η κοινωνική κατασκευή της “εγκληματικότητας των Αλβανών” στον αθηναϊκό τύπο ανεξάρτητα από το βαθμό στον οποίο οι σχετικές αναπαραστάσεις ανταποκρίνονται στις πρακτικές τους.

This study is concerned with the forms which the social construction of “the criminality of Albanians” assumes in the Athenian press, regardless of the extent to which such representations correspond to actual practices.

Λάζος, Γρηγόρης
Lazos, Gregoris

Η αλλοδαπή πόρνη στη σύγχρονη Ελλάδα. Ορισμένες σημαντικές κοινωνικές και λογικο-συναισθηματικές συντεταγμένες, στο Σ. Δημητρίου (επιμ.), *Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και μηχανισμοί παραγωγής του*, Αθήνα: Ιδεοκίνηση, σσ 79-98, 1997

The Foreign Prostitute in Contemporary Greece. Some Important Social and Logical-emotional Parameters, in S. Dimitriou (ed.), *Forms and Production Mechanisms of Social Exclusion*, Athens: Ideokinisi, pp 79-98, 1997

Παρουσίαση δύο διαστάσεων του κοινωνικού αποκλεισμού της αλλοδαπής πόρνης: το στιγματισμό της ως πόρνης και τις “αποπροσανατολισμένες” αντιλήψεις της για το χώρο, το χρόνο και το χρήμα.

Presentation of the two-fold social exclusion of the foreign prostitute: her stigmatisation as a prostitute and her “disoriented” perceptions of space, time and money.

Λιανός, Θ., Σαρρής, Α. & Κατσέλη, Α.

Lianos, Th., Sarris A. & Katseli L.

Παράνομη μετανάστευση και τοπικές αγορές εργασίας: Η περίπτωση της βόρειας Ελλάδας, στο *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: Εξάντας & Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, σσ 534-544, 1998

Illegal Immigration and Local Labour Markets: The Case of Northern Greece, in *Social Inequalities and Social Exclusion*, Athens: Exantas & Sakis Karagiorgas Foundation, pp 534-544, 1998

Μελέτη της απασχόλησης, της αμοιβής και της παραγωγικότητας των παράνομων αλλοδαπών οι οποίοι εργάζονται στη βόρεια Ελλάδα καθώς και του ρόλου που διαδραματίζουν ως υποκατάστατα του ημεδαπού εργατικού δυναμικού. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται προέρχονται από εμπειρική μελέτη η οποία διεξήχθη το 1993 (βλ. επίσης Κοινοπραξία ΚΕΔΟΕ και ΙΑΒΑΣ 1994).

A study of the employment, wages, and productivity of illegal foreigners working in Northern Greece, as well as their role as substitutes for the domestic work force. The data presented derive from an empirical study conducted in 1993 (see also Cooperation KEDOΕ and IAVAS 1994)

Λινάρδος-Ρυλμόν, Πέτρος

Linardos-Rylmon, Petros

Η ελληνική κοινωνία και η νέα μετανάστευση, *Τετράδια πολιτικού διαλόγου, έρευνας και κριτικής*, τ. 36-37, 1995

Greek Society and the New Immigration, *Tetradia Politikou Dialogou, Erevnas kai Kritikis*, no. 36-37, 1995

Η μελέτη αυτή εξετάζει το θέμα της μετανάστευσης προς την Ελλάδα υπό το πρίσμα μιας γενικότερης θεώρησης της μετακίνησης πληθυσμών σε παγκόσμια κλίμακα. Όσον αφορά την ελληνική περίπτωση, ο συγγραφέας επικεντρώνει την προσοχή του στη συνάφεια της παράνομης μετανάστευσης με την εθνική αγορά εργασίας και την κρατική πολιτική.

This study examines the issue of immigration to Greece in the light of a broader perspective concerning worldwide population movements. Regarding the case of Greece, the author focuses on the relevance of illegal immigration to the national labour market and policy.

Λινάρδος-Ρυλμόν, Πέτρος

Linardos-Rilmon, Petros

Μετανάστευση και αγορά εργασίας στην Ελλάδα: Πρώτες διαπιστώσεις, *INE Ενημερωτικό Δελτίο*, τ. 12-13, σσ 37-44, 1992

Immigration and the Labour Market in Greece: Some Preliminary Findings, *INE Information Bulletin*, no. 12-13, pp 37-44, 1992

Ανάλυση της απασχόλησης παράνομων μεταναστών με αναφορά στη συνολικότερη επέκταση της παραοικονομίας και της καταπάτησης των δικαιωμάτων των εργαζομένων ως μείζον πρόβλημα για το συνδικαλιστικό κίνημα.

Analysis of undocumented immigrants' employment in connection with the overall expansion of the informal economy and the violation of workers' rights as a major problem of the labour movement.

Λυμπεράκη, Αντιγόνη & Πελαγίδης, Θοδωρής
Lyberaki, Antigone & Pelagidis, Thodoris

Ο “φόβος του ξένου” στην αγορά εργασίας. Ανοχές και προκαταλήψεις στην ανάπτυξη,
Αθήνα: Πόλις, 2000

The “Fear of the Foreigner” in the Labour Market. Tolerance and Prejudice in Development,
Athens: Polis, 2000

Τίθεται το ερώτημα κατά πόσο είναι εύκολος ο εντοπισμός του ξένου εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα, ποια η σημασία της γεωγραφικής μετακίνησης στον καθορισμό των αμοιβών και ποιες οι προδιαγραφές του πλαισίου της μεταναστευτικής πολιτικής.

This study addresses the difficulties related to the location of foreign labour force in Greece and examines the significance of geographical movement in determining wages as well as the specifications of the immigration policy framework.

Μαλκίδης, Φάνης
Malkidis, Fanis

Προβλήματα κοινωνικής ένταξης των Ποντίων από την τέως Σοβιετική Ένωση στη Θράκη, στο *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: Εξάντας & Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, σσ 433-443, 1998

Problems Concerning the Social Integration of Pontic Greeks from the Former U.S.S.R. in Thrace, in *Social Inequalities and Social Exclusion*, Athens: Exantas & Sakis Karagiorgas Foundation, pp 433-443, 1998

Σύντομη αναδρομή στην ιστορία των Ελλήνων του Πόντου, των παραγόντων που προσδιορίζουν τη μετανάστευσή τους προς τη Σοβιετική Ένωση και των συνθηκών διαβίωσής τους εκεί, με ιδιαίτερη αναφορά στην καταπίεση της πολιτισμικής και εθνοτικής τους ταυτότητας από το κομμουνιστικό καθεστώς. Ακολουθεί σύντομη παρουσίαση του προγράμματος υποδοχής και αποκατάστασής τους στην Ελλάδα και κριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων του.

A brief review of the history of Pontic-Greeks, the determinants of their immigration to the former Soviet Union and their living conditions there, with special reference to the suppression of their cultural and ethnic identity by the communist regime. A brief presentation of the programme of their reception and rehabilitation in Greece follows as well as a critical analysis of its effects.

Μετανάστες, ρατσισμός και ξενοφοβία. Ελληνικές και ευρωπαϊκές εμπειρίες διακρίσεων, Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου (1997), Αθήνα: Σάκκουλας, 1998

Immigrants, Racism, and Xenophobia. Greek and European Experiences of Discrimination, Records of International Conference (1997), Athens: Sakkoulas, 1998

Σειρά κειμένων για τις πολιτικές κατά του ρατσισμού και για άλλες δραστηριότητες με τις οποίες καταπολεμάται η ξενοφοβία στην Ελλάδα. Εξετάζονται συνοπτικά οι συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών, η σχέση του ρατσισμού με την εκπαίδευση, ζητήματα θρησκευτικής ελευθερίας, ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανισμών και η συναφής νομολογία.

A series of articles on policies against racism and other activities used to fight xenophobia in Greece. They briefly examine immigrants’ living conditions, the relations between racism and education, issues of religious freedom, the role of NGOs, and relevant legislation.

Μιχαλοπούλου, Α., Τσάρτας, Π., Γιαννησοπούλου, Μ., Καφετζής, Π. & Μανώλογλου, Ε.
Michalopoulou, A., Tsartas, P., Giannisopoulou, M., Kafetzis, P. & Manologlou E.

Μακεδονία και Βαλκάνια. Ξενοφοβία και ανάπτυξη, Αθήνα: ΕΚΚΕ-Αλεξάνδρεια, 1998

Macedonia and the Balkans. Xenophobia and Development, Athens: ΕΚΚΕ-Alexandria, 1998

Εξετάζεται το φαινόμενο της ξενοφοβίας μέσα από τη διερεύνηση της ετερότητας στις συλλογικές αναπαραστάσεις και περιγράφονται οι στάσεις του τοπικού πληθυσμού έναντι των Βαλκάνιων “ξένων”. Παράλληλα, ανιχνεύονται οι αναπτυξιακές διαδικασίες στη Μακεδονία με έμφαση στις τοπικές οικονομικές σχέσεις. Πρόκειται για εμπειρική έρευνα η οποία συνδυάζει την

προσέγγιση μεγάλης κλίμακας με συνεντεύξεις σε πληροφορητές-κλειδιά και την ανθρωπολογική σκοπιά θέλοντας να καταλήξει σε συμπεράσματα γύρω από την αλληλεξάρτηση της ανάπτυξης της περιοχής με ρατσιστικές και εθνικιστικές πρακτικές. Η ανάλυση διεξάγεται με πλαίσιο αναφοράς τις συναλλαγές των Ελλήνων με τους Βαλκάνιους γείτονες.

This study examines the phenomenon of xenophobia through the investigation of Otherness in collective representations and describes the attitudes of the local population towards Balkan “foreigners”. At the same time, it traces development processes in Macedonia with special emphasis on local economic relationships. It is an empirical research combining a large-scale survey with interviews of key-informants and an anthropological approach which aims at drawing conclusions about the interdependence of the region’s development with racist and nationalistic practices. The authors use the exchanges between Greeks and their Balkan neighbours as an analytical frame of reference.

Μουσούρου, Λουκία

Moussourou, Loukia

Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη, Αθήνα: Gutenberg, 1991
Immigration and Immigration Policy in Greece and Europe, Athens: Gutenberg, 1991

Η μελέτη εξετάζει αναλυτικά τη μετανάστευση στο χώρο της Ευρώπης κατατάσσοντας χρονικά και χωρικά τις μορφές του φαινομένου. Παραθέτει ακόμη τις θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν διατυπωθεί και στρέφεται στις επιπτώσεις των πληθυσμιακών μετακινήσεων. Δύο μεγάλες ενότητες αφιερώνονται στη μεταναστευτική πολιτική των χωρών υποδοχής και επεξεργάζονται συνοπτικά τις σχετικές ρυθμίσεις στην Ελλάδα.

This study analyses in detail immigration in Europe and classifies the forms of this phenomenon in time and space. It also presents existing theoretical perspectives and the effects of population movements. Two major sections deal with the issue of immigration policy in the receiving countries and briefly elaborate relevant regulations in Greece.

Μπίμπου-Νάκου, Ι. & Χαρίτου-Φατούρου, Μ.

Bibou-Nakou, I. & Charitou-Fatourou, M.

Ομάδα αυτοβοήθειας με άτομα που μετακινήθηκαν από την Αλβανία: Πλαίσιο αναφοράς και ευρήματα σε σχέση με τις διαδικασίες ενίσχυσης του κοινωνικού αποκλεισμού, στο *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: Εξάντας & Ίδρυμα Σάκη Καραγιωργα, σσ 499-508, 1998

A Self-help Group of People Coming from Albania: Frame of Reference and Findings Concerning the Procedures that Foster Social Exclusion, in *Social Inequalities and Social Exclusion*, Athens: Exantas & Sakis Karagiorgas Foundation, pp 499-508, 1998

Συνοπτική παρουσίαση του σχεδιασμού και της εφαρμογής ενός προγράμματος παρέμβασης στην υποστήριξη των Αλβανών μεταναστών που ζουν στη Θεσσαλονίκη. Γενικότερος στόχος του προγράμματος είναι η ανάπτυξη και προώθηση δικτύων αυτοπροστασίας των Αλβανικών πληθυσμών.

A brief presentation of the planning and implementation of an intervention programme for the support of Albanian immigrants in Thessaloniki. The overall goal of the programme is to develop and promote self-help networks for the Albanian populations.

Μπόμπας, Λεωνίδας

Bobas, Leonidas

Για την εκπαίδευση των αλλοδαπών παιδιών στην Ελλάδα, Αθήνα: Φολόη, 1994

On the Education of Foreign Children in Greece, Athens: Foloji, 1994

Παρουσίαση πρωτογενών και άλλων δεδομένων σχετικά με τη διαπολιτισμική προσέγγιση της εκπαίδευσης αλλοδαπών παιδιών στην Ελλάδα. Καταγραφή των απόψεων και των στάσεων τις οποίες υιοθετούν οι δάσκαλοι σε πανελλαδικό επίπεδο.

This study presents primary and other data concerning the intercultural approach to foreign children's education in Greece. Opinions and attitudes adopted by teachers all over Greece are also recorded.

Ντάσης, Γ.

Dasis, G.

Εργαζόμενοι μετανάστες, Εισηγητική έκθεση του τμήματος υποθέσεων για τους εργαζόμενους μετανάστες, Αθήνα: ΟΚΕ, 1984 (αδημοσίευτο)

Immigrant Workers, Report of the department on issues concerning immigrant workers, Athens: OKE, 1984 (unpublished)

Σύντομη επισκόπηση των προβλημάτων που συνδέονται άμεσα με την παρουσία αλλοδαπών εργαζομένων σε χώρες της ΕΕ με σκοπό την ενημέρωση των αρμόδιων φορέων και τη διατύπωση προτάσεων.

A brief review of the problems directly related to the presence of immigrant workers in EU countries. It aims to provide information to official agencies and formulate proposals.

Πανουργιά, Νένη

Panourgia, Neni

Ο ρατσιστικός λόγος στην Ελλάδα: Οι ιθαγενείς στοχασμοί, *Ο Πολίτης*, τ. 117, σσ 38-43, 1992

Racist Discourse in Greece: Native Reflections, *O Politis*, no. 117, pp 38-43, 1992

Σύντομη ανάλυση του λόγου που αναπτύσσεται γύρω από την Ευρώπη, η οποία παρουσιάζεται ως αδιάρρηκτη και συμπαγής ενότητα υπό το πρίσμα της μαζικής μετανάστευσης και της προσέγγισης της Ελλάδας ως μέσου αμφισβήτησης του “ευρωκεντρισμού”.

Brief analysis of a discourse about Europe which is presented as an impenetrable and cohesive entity. “European centrality” is contested in the light of mass immigration and current images of Greece.

Παπαφιλίππου, Δημήτριος

Parafilippou, Dimitrios

Η ευρωπαϊκή σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και η προστασία των προσφύγων και των μεταναστών, στο *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: Εξάντας & Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, σσ 423-432, 1998

The European Charter of Human Rights and the Protection of Refugees and Immigrants, in *Social Inequalities and Social Exclusion*, Athens: Exantas & Sakis Karagiorgas Foundation, pp 423-432, 1998

Εξέταση των άρθρων του Ελληνικού Συντάγματος που αφορούν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των αλλοδαπών οι οποίοι έχουν εγκατασταθεί στη χώρα.

This study examines articles of the Greek Constitution concerning the rights and privileges of immigrants living in the country.

Πετρινώτη, Ξανθή

Petrinioti, Xanthi

Η ετερογένεια των μεταναστών και η εθνική ετερότητα. Μια ανολοκλήρωτη εικόνα, *Σύγχρονα Θέματα*, τ. 54, σσ 44-48, 1995

The Heterogeneity of Immigrants and National Otherness. An Incomplete Picture, *Sychrona Themata*, no. 54, pp 44-48, 1995

Σύντομος σχολιασμός της αύξησης της μεταναστευτικής κίνησης προς την Ελλάδα με ιδιαίτερη έμφαση στις ελλείψεις του κρατικού μηχανισμού, την ασάφεια του όρου “μετανάστης” καθώς και την ιδεολογικοποίηση της ετερότητας των μεταναστών.

A brief comment on the rise of immigration flows to Greece with special emphasis on the deficiencies of state mechanisms, the imprecise definition of the term “immigrant” and the transformation of immigrants' otherness into an “ideology”.

Πετρινώτη, Ξανθή

Petrinioti, Xanthi

Η μετανάστευση προς την Ελλάδα. Μια πρώτη καταγραφή, ταξινόμηση και ανάλυση, Αθήνα: Οδυσσέας, 1993

Immigration to Greece. A Preliminary Record, Classification and Analysis, Athens: Odysseas, 1993

Μια από τις πρώτες μελέτες για τη μετανάστευση, περιγραφικού κατά κύριο λόγο χαρακτήρα, η οποία προσφέρει μια σφαιρική εικόνα του φαινομένου της μετανάστευσης προς την Ελλάδα έως τις αρχές της δεκαετίας του '90. Εξετάζει επίσης τους παράγοντες που επηρεάζουν την έλευση μεταναστών, νομίμων ή παράνομων, καθώς και συναφών κατηγοριών όπως οι παλιννοστούντες Έλληνες, οι πρόσφυγες και οι αλλοδαποί ναυτικοί. Επιχειρείται και σύντομος σχολιασμός των επιδράσεων που ασκούν διαφορετικές κατηγορίες μεταναστών στην ελληνική κοινωνία και οικονομία.

One of the first studies on immigration, primarily descriptive in character. It offers a general view of the phenomenon of immigration to Greece until the early 90s and looks at the factors determining the arrival of immigrants, documented or undocumented as well as related groups such as repatriated Greeks, refugees and foreign seamen. Finally, the author briefly comments on the effects which different categories of immigrants have on Greek society and economy.

Πετρονώτη, Μαρίνα

Petronoti, Marina

Η φιλανθρωπία και η αρωγή ως συμβολικοί μηχανισμοί κοινωνικού αποκλεισμού, *Ο Πολίτης*, τ. 22, σσ 43-45, 1996. Το άρθρο αυτό αναδημοσιεύτηκε το 1997, στο Σ. Δημητρίου (επιμ.), *Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και μηχανισμοί παραγωγής του*, Αθήνα: Ιδεοκίνηση, σσ 163-168

Charity and Assistance as Symbolic Mechanisms of Social Exclusion, *O Politis*, no. 22, pp 43-45, 1996. This article was reprinted in 1997, in S. Dimitriou (ed.), *Forms and Production Mechanisms of Social Exclusion*, Athens: Ideokinisi, pp 163-168

Αναφορά στους δυσδιάκριτους μηχανισμούς με τους οποίους οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί συμπαρίστανται σε πρόσφυγες και μετανάστες ενώ παράλληλα ενισχύουν την ταυτότητά τους ως περιθωριακών και αφήνουν άθικτη τη μεταναστευτική πολιτική.

Presentation of the subtle mechanisms with which non-governmental organisations assist refugees and immigrants while at the same time they reinforce their identity as marginalised groups and leave the immigrant policy intact.

Πετρονώτη, Μαρίνα (με τη συμμετοχή της Κ. Ζαρκιά)

Petronoti, Marina (with the contribution of K. Zarkia)

Το πορτραίτο μιας διαπολιτισμικής σχέσης. Κρυσταλλώσεις, ρήγματα, ανασκευές, Αθήνα: UNESCO, ΕΚΚΕ, Πλέθρον, 1998

The Portrait of an Intercultural Relationship. Crystallisations, Fissures, Reconstructions, Athens: UNESCO, EKKE, Plethron, 1998

Η μελέτη περιηγείται τα σημεία στα οποία συναντώνται και συναλλάσσονται Ερυθραίοι πρόσφυγες με γηγενείς δημιουργώντας πολυδιάστατες σχέσεις στο χώρο εργασίας και κατοικίας. Ανιχνεύονται οι θεσμικοί και ιδεολογικοί περιορισμοί που υφίστανται οι Ερυθραίοι, οι στρατηγικές με τις οποίες τους παρακάμπτουν, οι διαφορές αλλά και οι ομοιότητες στις πρακτικές και τις αντιλήψεις που συνδέουν τις δύο πλευρές. Σκιαγραφείται η κοινωνική αλληλόδραση γηγενών και προσφύγων και συνάγεται ότι η φυλετική ετερότητα προσλαμβάνεται σε όρους πολιτισμικής διαφοράς επιτρέποντας στους Ερυθραίους να διαπραγματευτούν την ταυτότητά τους προβάλλοντας την ιστορία και τον πολιτισμό τους.

This study looks at the spheres where Eritrean refugees and Greeks meet and interact, thus creating multidimensional relationships in the workplace and the place of residence. It sheds light on the institutional and ideological limitations imposed on Eritreans, the strategies they

employ to overcome such limitations, the differences and similarities in both sides' practices and perceptions. The social interaction between natives and refugees is investigated in detail and it is concluded that racial heterogeneity is conceived in terms of cultural difference, thus allowing Eritrean refugees to negotiate their identity through the promotion of their history and culture.

Σούλης, Σωτήρης

Soulis, Sotiris

Η μετανάστευση από και προς την Ελλάδα. Το ξένο παράνομο εργατικό δυναμικό, Αθήνα: Ειδική έκθεση του ΟΟΣΑ, 1985 (αδημοσίευτο)

Emigration and Immigration in Greece. The Foreign Undocumented Work Force, Athens: Report to OECD, 1985 (unpublished)

Από τις πρώτες μελέτες στο χώρο, εστιασμένη στη διαδοχή της μετανάστευσης των Ελλήνων στο εξωτερικό και των αλλοδαπών προς την Ελλάδα, όπως επίσης στη διαδικασία εισόδου σε διάφορους κλάδους της οικονομίας, στο δυναμικό και την κοινωνική θέση των αλλοδαπών εργαζομένων.

One of the first studies in the field, focusing on the succession of Greeks' emigration by foreigners' immigration to Greece, the procedures of entry to several sectors of the economy as well as the potential and social status of foreign workers.

Τζορτζοπούλου, Μαρία

Tzortzopoulou, Maria

Συνθήκες απασχόλησης των αλλοδαπών: Τάσεις - προοπτικές. Εισήγηση στην ημερίδα: Μετανάστες στην Ελλάδα. Αγορά εργασίας και ζητήματα πολιτικής, Αθήνα, ΕΚΚΕ, 1999 (αδημοσίευτο)

Immigrants' Working Conditions: Trends-Perspectives. Paper presented at a one-day conference on Immigrants in Greece. Labour Market and Policy Issues, Athens, ΕΚΚΕ, 1999 (unpublished)

Θίγονται ζητήματα που αφορούν την άτυπη (παράνομη) εργασία και την επαγγελματική κινητικότητα των αλλοδαπών καθώς και τις προοπτικές εξέλιξής τους σύμφωνα με προεδρικά διατάγματα του 1997.

This study deals with issues concerning the undocumented (illegal) employment and mobility of foreigners as well as prospects for their advancement on the basis of 1997 Presidential Decrees.

Τριανταφυλλίδου, Άννα

Triantafyllidou, Anna

Οι "άλλοι" ανάμεσα μας - ελληνική εθνική ταυτότητα και στάσεις προς τους μετανάστες, στο *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: Εξάντας & Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, σσ 488-499, 1998

The "Others" Among Us - Greek National Identity and Attitudes Towards Immigrants, in *Social Inequalities and Social Exclusion*, Athens: Exantas & Sakis Karagiorgas Foundation, pp 488-499, 1998

Ο δημόσιος λόγος σχετικά με τη μετανάστευση και ιδιαίτερα τα δημοσιεύματα του Τύπου, αναλύονται με ιδιαίτερη αναφορά στον εθνοτικό χαρακτήρα της ελληνικής εθνικής ταυτότητας.

The public discourse on immigration and especially daily press is analysed, with special reference to the ethnic dimension of Greek national identity.

Τριανταφυλλίδου, Άννα

Triantafyllidou, Anna

Η πολιτική μετανάστευσης της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής μεταναστών στο νέο διεθνές περιβάλλον. Κριτικές προσεγγίσεις και προοπτικές βελτίωσης, *Βήμα Διεθνών Σχέσεων*, τ. 9, σσ 25-32, 1999

The Immigration Policy of Greece as a Host Country for Immigrants in the New International Environment. Critical Approaches and Prospects for Improvement, *Vima Diethnon She-seon*, no. 9, pp 25-32, 1999

Σύντομη παρουσίαση και ανάλυση της μεταναστευτικής πολιτικής της Ελλάδας στη δεκαετία του '90 και του νέου ρόλου της ως χώρας υποδοχής μεταναστών. Εξετάζεται επίσης η συμβολή της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής στην πληρέστερη και ομαλότερη ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Brief presentation and analysis of the immigration policy of Greece in the '90s, and its new role as a host country. The contribution of Greek immigration policy towards a fuller and smoother integration of the country in the European Union is also examined.

Φακιολάς, Ροσσέτος

Fakiolas, Rossetos

Απασχόληση ξένων και ανεργία στην Ελλάδα, *Επιλογή*, σσ 3-15, 1994

Foreigners' Labour and Unemployment in Greece, *Epilogi*, pp 3-15, 1994

Εξέταση των σύγχρονων μεταναστευτικών προβλημάτων στην Ευρώπη με ειδικότερη αναφορά στις εξελίξεις, τα οφέλη και το κόστος της απασχόλησης ξένων στην ελληνική οικονομία.

An examination of contemporary immigration problems in Europe with specific reference to the developments, benefits and costs of foreigners' employment in the Greek economy.

Φακιολάς, Ροσσέτος

Fakiolas, Rossetos

Η νομιμοποίηση των παράνομων μεταναστών, *Επιλογή*, σσ 228-238, 1998

The Regularisation of Undocumented Immigrants, *Epilogi*, pp 228-238, 1998

Υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα καθορισμού των στόχων της νομιμοποίησης των μεταναστών καθώς η διαδικασία αυτή αναμένεται να δημιουργήσει προβλήματα ανταγωνισμού στην αγορά εργασίας και ελάχιστα μόνο να περιορίσει την απασχόληση των παράνομων αλλοδαπών.

This study underlines the need for determination of the goals of immigrants' regularisation as this process is expected to cause problems of competitiveness in the labour market, while barely restricting the employment of illegal foreigners.

Ψημμένος, Ιορδάνης

Psimmenos, Iordanis

Δημιουργώντας χώρους κοινωνικού αποκλεισμού: Η περίπτωση των Αλβανών ανεπίσημων μεταναστών στο κέντρο της Αθήνας, στο Κ. Κασσιμάτη (επιμ.), *Κοινωνικός αποκλεισμός: Η ελληνική εμπειρία*, Αθήνα: Gutenberg, σσ 221-273, 1998

Creating Spaces of Social Exclusion: The Case of Albanian Undocumented Immigrants in the Centre of Athens, in K. Kassimati (ed.), *Social Exclusion. The Greek Experience*, Athens: Gutenberg, pp 221-273, 1998

Το άρθρο επικεντρώνεται στη μελέτη των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας ανεπίσημων Αλβανών μεταναστών στην Αθήνα. Σκιαγραφούνται οι κοινωνικές επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης των οικονομικών και πολιτικών δραστηριοτήτων στους όρους διαβίωσης των μεταναστών. Μέσω της ανάλυσης εμπειρικού υλικού προσεγγίζεται η ανάπτυξη ενός νέου εργατικού δυναμικού και οι μηχανισμοί κοινωνικής περιθωριοποίησής του.

The study focuses on the working and living conditions of undocumented Albanian immigrants in Athens. It delineates the social effects that globalisation of economic and political activities has on immigrants' living conditions. The development of a new labour as well as mechanisms of its social marginalization are approached through the analysis of empirical material.

Ψημμένος, Ιορδάνης
Psimmenos, Iordanis

Μετανάστευση και εργασία στην Ευρώπη: Η δημιουργία νέων κοινωνικών χώρων, Αθήνα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής. Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1999

Immigration and Labour in Europe: The Creation of New Social Spaces, Athens: Centre for Intercultural Education. Ethniko Kapodistriako University of Athens, 1999

Το βιβλίο αυτό αποτελείται από τρία μέρη. Το πρώτο περιλαμβάνει μια επισκόπηση θεωρητικών προσεγγίσεων σχετικά με τη μετανάστευση και τη σχέση της με τις σύγχρονες διαδικασίες παγκοσμιοποίησης. Στο δεύτερο μέρος εξετάζεται η εισροή μεταναστών στην Ελλάδα σε συσχετισμό με το ευρωπαϊκό και βαλκανικό της πλαίσιο. Το τρίτο δε μέρος είναι αφιερωμένο στο μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ελλάδα: εξετάζεται η απήχηση του φαινομένου στη διαμόρφωση της εγχώριας αγοράς εργασίας, οι διαδικασίες αποκλεισμού των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής και η ελληνική κρατική πολιτική.

This book consists of three parts. The first reviews theoretical approaches concerning immigration and its relation to contemporary globalisation processes. The second part examines the influx of immigrants in Greece with respect to the European and Balkan contexts. Finally, the third part focuses on the phenomenon of immigration in Greece: it investigates how this phenomenon affects the domestic labour market and the processes of immigrants' exclusion in the receiving society and the Greek state policy.